

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ
«БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

**(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)**

Харків ХНАМГ 2011

Програма державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напрямку підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Г. Г. Соболева. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 41 с.

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Укладач: Г. Г. Соболева

Рецензент: В. І. Торкатюк

Рекомендовано кафедрою Економіки будівництва,
протокол № 1 від «30» серпня 2010 р.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Загальні положення	4
1.1. Підготовка до державних екзаменів, формування державної екзаменаційної комісії	6
1.2. Вимоги до тестових та комплекту аналітично-розрахункових завдань	8
1.3. Процедура проведення державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	10
2. Розгорнута програма дисциплін:	
2.1. «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»	12
2.2. «Стратегія підприємства»	15
2.3. «Планування і контроль на підприємстві»	17
2.4. «Економіка і організація інноваційної діяльності»	22
3. Критерії оцінювання результатів державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	25
4. Підведення підсумків державних екзаменів на здобуття освітньо- кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	30
Список джерел	31
Додаток 1. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»	38
Додаток 2. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Стратегія підприємства»	39
Додаток 3. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Планування і контроль на підприємстві»	40
Додаток 4. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»	41

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Державні экзаменаци на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом – виступають одним з етапів навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти та однією з форм державної атестації випускників. Метою даних екзаменів є реалізація змісту освіти на освітньо-кваліфікаційному рівні «Бакалавр» відповідно до державних стандартів освіти.

Організація навчального процесу кафедрою «Економіка будівництва» Харківської національної академії міського господарства здійснюється відповідно до закону України «Про освіту», «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», державних галузевих стандартів вищої економічної освіти.

Державні экзаменаци на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом спрямовані на перевірку та оцінку рівня фахової підготовки бакалавра, його здатність використовувати набуті фундаментальні знання, уміння та навички в ході виконання ним своїх функціональних обов'язків, виявлення студентами здатності самостійно узагальнювати і критично оцінювати тенденції соціально-економічного розвитку держави та особливостей функціонування підприємств.

Кафедрою «Економіки будівництва» розроблені та затверджені засоби діагностики якості вищої освіти для кількісного і якісного оцінювання знань студентів, які навчаються в ХНАМГ за спеціальністю «Економіки будівництва». Засобами діагностики для Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом виступають тестові та аналітико-розрахункові завдання за відповідними нормативними дисциплінами: «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Стратегія підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Економіка і організація інноваційної діяльності».

Зміст кожного розділу Державних екзаменів представлено розгорнутою програмою дисциплін. Програма Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» побудована на основі:

- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Стратегія підприємства» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства».

Програму Державних екзаменів розроблено викладачами з урахуванням вимог навчального плану. Вона знайомить студентів з методикою підготовки Державних екзаменів, висвітлює питання з циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Зміст програми охоплює основну проблематику дисциплін, які дають змогу перевірити і оцінити набутий необхідний рівень знань та практичних навичок бакалавра. Програма Державних екзаменів має таку структуру:

1. Загальна частина (висвітлює організаційні питання проведення екзаменів).
2. Перелік дисциплін, за якими будуть атестуватися студенти, та зміст кожного розділу (назва розділу програми Державних екзаменів відображає напрямок майбутньої діяльності).
3. Критерії оцінювання Державних екзаменів.
4. Список рекомендованої літератури.

1.1. ПІДГОТОВКА ДО ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ, ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

Організаційна підготовка до Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом проводиться згідно з розпорядженням ректора ХНАМГ кафедрою «Економіка будівництва» разом з навчальним відділом, деканатом Факультету «Економіка і підприємництво», а також включає підготовку за заздалегідь розробленим планом.

Для підготовки і здачі державних екзаменів виділяється не менше п'яти учбових днів, протягом яких організовується читання оглядових лекцій обсягом 18 годин, проведення групових та індивідуальних консультацій.

Прийом Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом здійснюється Державною екзаменаційною комісією, яка створюється кожного навчального року. Державна екзаменаційна комісія формується з числа професорсько-викладацького складу кафедри «Економіка будівництва» у кількості трьох осіб, на чолі з головою – висококваліфікованим фахівцем в області економіки будівництва, який має вчену ступінь або звання.

Голова Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом затверджується ректором, за погодженням з деканом, навчальним відділом. Для оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії призначається секретар.

Персональний склад комісії затверджується ректором Академії не пізніше як за місяць до початку державного екзамену.

Розклад проведення Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом затверджується першим проректором академії з навчальної роботи і доводиться до відома студентів не пізніше як за місяць до його початку.

Екзамен проводиться за білетами, складеними у відповідності з програмою Державних екзаменів за фахом. Кожний білет складається з 50 тестових завдань і одного практичного завдання, яке дає можливість перевірити знання студентів

з дисциплін: «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Стратегія підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Економіка і організація інноваційної діяльності». Білети затверджуються на засіданні Вченої ради (факультету економіки і підприємництва).

У державну екзаменаційну комісію до початку екзамену надаються такі документи:

- наказ ректора Академії (декана факультету «Економіка і підприємництво») про допуск студентів до державного екзамену;
- довідка про виконання студентами навчального плану та отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт тощо.

Таким чином, до Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом допускаються студенти, які закінчили вивчення усіх теоретичних дисциплін, склавши усі заліки та іспити у відповідності з навчальним планом підготовки бакалавра напряму 6.030504 «Економіка підприємства».

Державні екзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом проводиться письмово у формі відповідей на запитання білета. У процесі підготовки відповідей екзаменованій може користуватися програмами дисциплін, що увійшли до державного екзамену, а також нормативними матеріалами.

Державний екзамен проводиться на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів: на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів та громадських організацій Академії. Тривалість Державних екзаменів за фахом однієї групи студентів – не більше трьох годин.

Тривалість засідання Державної екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

1.2. ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ ТА КОМПЛЕКТУ АНАЛІТИЧНО-РОЗРАХУНКОВИХ ЗАВДАНЬ

В процесі підготовки до проведення Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом перед членами ДЕК стоїть завдання підготувати теоретичну та практичну частину білетів іспиту. Теоретична частина представлена тест-завданнями, а практична – аналітично-розрахунковими завданнями.

Важливими вимогами до побудови тестових завдань виступають:

1. Засобом діагностики є тестове завдання закритої форми з запропонованими відповідями, з множинним вибором (чотири відповіді, тільки одна з яких є правильною).

2. Система базових тестових завдань сформована шляхом експертної оцінки кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістові модулі з комплексу нормативних дисциплін, які визначено у освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра з економіки підприємства.

3. Загальна структура: Базові тестові завдання, які включено до державної атестації, згруповано відповідно до змістових модулів нормативних дисциплін.

4. Тестові завдання закритої форми складаються з трьох компонентів:

- а) інструкції до їх виконання;
- б) запитальної (змістової) частини;
- в) відповідей.

5. Форма подання тестових завдань повинна задовольняти певним рекомендаціям:

5.1. Тестові завдання однакової форми мають супроводжуватись однією інструкцією з їх виконання. При зміні форми тестових завдань формується відповідна нова інструкція.

5.2. Текст інструкції повинен відрізнятися від основного тексту (іншим шрифтом або активним кольором тощо) та відокремлюватися від тестових завдань двокрапкою.

5.3. Запитальна частина тестового завдання формується у стверджувальній або запитальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення.

5.4. Запитальна частина тестового завдання виділяється великими літерами або активним кольором.

5.5. Елементи відповіді частини тестового завдання мають окрему індексацію.

5.6. Можливі відповіді не відокремлюються будь-яким знаком.

5.7. Відповіді розташовуються під запитальною частиною симетрично.

5.8. Якщо відповіді передбачає певну процедуру обчислювання, то остання повинна бути простою, без необхідності застосування складних технічних засобів.

6. Внесення розробниками тесту змін при перегляді та перезатвердженні галузевої компоненти державних стандартів вищої освіти є обов'язковим.

7. Тест (добірка тестових завдань кожного варіанту) має включати кількість тестових завдань, що є достатньою для забезпечення відповідної точності методу вимірювання. Ця характеристика має назву довжина тесту і складає 50 тестових завдань.

8. Тест має забезпечити пропорційне представництво всіх визначених до державної атестації дисциплін та різноманітних змістовних модулів зі складу кожної з цих дисциплін. Представництво кожної нормативної дисципліни у кожному варіанті забезпечується пропорційно до обсягу (кількості кредитів) її вивчення.

9. Кількість варіантів тестів до державного екзамену має бути не меншою за 50.

У свою чергу, прийнято виділяти і наступні вимоги до побудови аналітично-розрахункових задач:

1. Аналітично-розрахункова задача за змістовним модулями моделює умови, з якими може зустрітися випускник у практичній діяльності на первинних посадах, імітує етапи процесу підготовки, прийняття і реалізації управлінського рішення.

2. Тривалість розв'язання: 2 астрономічні години.

3. Структура задачі:

1) характеристика вихідних умов;

2) інформаційне забезпечення;

3) завдання – навести ґрунтовний висновок з поясненням всіх кроків вирішення завдання.

4. Кожна задача доповнюється еталонним рішенням (покроковий алгоритм, форми робочих таблиць, основні формули розрахунків, індикативні числові відповіді, зразки форм документів тощо).

5. На державних екзаменах кількість різних задач у комплекті на один екзамен має бути не меншою ніж 50.

1.3. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

1. На першому етапі – здійснення письмового або комп'ютерного тестування протягом 1 астрономічної години.

2. У разі проведення письмового тестування використовуються стандартизовані бланки. Зразок оціночного бланку для оцінювання результатів державної атестації бакалавра з напряму підготовки «Економіка підприємства» наведено у Додатку 1-4.

3. На екзамені кожний студент групи отримує бланк для оцінювання відповіді. Члени комісії проводить інструктування щодо порядку заповнення бланку оцінювання. У бланку оцінювання кожен студент повинен зазначити власні реквізити (групу, прізвище, ініціали), дату проведення тестування.

4. Державна екзаменаційна комісія відкриває конверт з тестами. Отримавши бланки тесту, кожен студент у бланку відповідей фіксує номер свого варіанту. Номер правильної відповіді на кожне з тестових завдань проставляється до відповідної клітини поруч з номером запитання. Студент підписує бланк.

5. Бланк оцінювання через 60 хвилин здається Комісії разом з бланками тесту.

6. У разі проведення державного іспиту по білетам використовуються запитання за темами, сформованими відповідно до дисциплін.

7. У разі проведення комп'ютерного тестування використовуються програми, які забезпечують можливість рівномірного представництва тестових завдань пропорційно за розділами, сформованими відповідно до дисциплін.

2. РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІН

2.1. «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

Зміст дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 1 – Перелік тем дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

№ теми	Найменування
1	2
1	Сутнісна характеристика господарських рішень
2	Технологія прийняття рішень господарської діяльності
3	Методичні основи підготовки господарських рішень
4	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності
5	Прогнозування та аналіз господарських рішень
6	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності
7	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності
8	Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень
9	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень
10	Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику
11	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях
12	Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику
13	Якісне оцінювання підприємницьких ризиків
14	Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків
15	Основи ризик-менеджменту
16	Напрями і методи регулювання та зниження ступеню ризику

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.

Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Види та принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.

Процес, етапи, процедури, стилі та основні способи прийняття рішень та його елементи. Характер прийняття господарських рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

Тема 3. Методичні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень.

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей». Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.

Роль економіко-математичного моделювання у підготовці рішень. Критерії оцінки ефективності рішень. Прийняття рішень в умовах багатокритеріальності. Методи головного показника, зведеного показника, послідовних узгоджень.

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень.

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.

Природа невизначеності. Види невизначеності. Міри та шкали ступіня невизначеності. Невизначеність як першоджерело ризику. Чутливість. Сталість.

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.

Критерії прийняття рішень в умовах відсутності кількісних мір невизначеності: обережний критерій (критерій Вальда), оптимістичний критерій, компромісні

критерії, критерії мінімуму жалю. Критерії прийняття рішень в умовах наявності кількісної міри невизначеності.

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.

Основи теорії корисності. Суб'єктивний характер корисності. Оцінювання корисності. Функція корисності Неймана-Моргенштерна. Оцінювання схильності / несхильності до ризику. Детермінований еквівалент корисності.

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.

Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники, функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику.

Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.

Врахування ризику під час формування критеріїв прийняття рішень. Критерії, що мінімізують ризик. Застосування оцінок схильності / несхильності до ризику. Багатокритеріальність задач прийняття рішень за умов ризику.

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.

Види конфліктів. Цілі учасників конфліктних ситуацій. Моделі конфліктних ситуацій. Застосування елементів теорії ігор. Гарантований результат гри. Модель торгів.

Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику.

Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Якісні методи оцінювання ризику. Загальна характеристика методів. Зони та рівні ризику. Метод експертних оцінок.

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Кількісні методи аналізу та оцінювання ризику. Ймовірнісний підхід до оцінювання ризиків. Дерево ймовірностей. Детермінований еквівалент цільової функції.

Тема 15. Основи ризик-менеджменту.

Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання.

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику.

Відмовлення від ризику, зниження ризику, розподіл ризику, об'єднання ризиків, диверсифікація ризиків, хеджування ризиків.

2.2. «Стратегія підприємства»

Зміст дисципліни «Стратегія підприємства» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Стратегія підприємства» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 2 – Перелік тем дисципліни «Стратегія підприємства»

№ теми	Найменування
1	2
1	Стратегії підприємства
2	Визначення місії та цілей підприємства
3	Стратегічний аналіз зовнішнього середовища
4	Аналіз стратегічного потенціалу підприємства
5	Перспективне планування на підприємстві
6	Стратегія бізнесу
7	Функціональні стратегії
8	Стратегія диверсифікації діяльності підприємства
9	Стратегія зовнішнього розвитку підприємства
10	Корпоративна стратегія підприємства
11	Планування реалізації стратегії підприємства
12	Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні

Тема 1. Стратегії підприємства.

Поняття економічної стратегії. Основні складові економічної стратегії. Рівні і стадії процесу розробки стратегії.

Тема 2. Визначення місії та цілей підприємства.

Суть і значення місії. Стратегічні цілі і завдання. Вимоги для цілей. Загальні, специфічні і функціональні цілі.

Тема 3. Стратегічний аналіз зовнішнього середовища.

Концептуальні засади стратегічного аналізу. Суть, зміст та завдання стратегічного аналізу. Сфера його застосування. Зовнішнє оточення підприємства. Аналіз конкурентних сил у галузі. Завдання аналізу факторів зовнішнього середовища. Інформаційна база стратегічного аналізу.

Тема 4. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства.

Оцінка ефективності існуючої стратегії підприємства. Аналіз конкурентоспроможності витрат підприємства. Аналіз функціональних зон підприємства. Сильні і слабкі сторони підприємства. Оцінка загроз і можливостей підприємства.

Тема 5. Перспективне планування на підприємстві.

Еволюція систем планування. Довгострокове планування. Стратегічне планування. Прогнозування і його роль у діяльності підприємства.

Тема 6. Стратегія бізнесу.

Стратегічні альтернативи розвитку підприємства. Загальні принципи формування стратегій. Основні конкурентні стратегії. Стратегія організації – система бізнес-стратегій.

Тема 7. Функціональні стратегії.

Розробка виробничих стратегій. Розробка фінансової стратегії. Маркетингова стратегія. Стратегія управління персоналом. Розвиток корпоративної стратегії.

Тема 8. Стратегія диверсифікації діяльності підприємства.

Поняття стратегії диверсифікації. Категорії для оцінки диверсифікації. Диверсифікація в споріднені галузі. Корпоративні стратегії встановлення, економії та реструктуризації портфеля.

Тема 9. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства.

Зовнішнє оточення підприємства. Аналіз конкурентних сил у галузі. Завдання аналізу факторів зовнішнього середовища. Багатофакторний системний аналіз.

Тема 10. Корпоративна стратегія підприємства.

Основні підходи до формування стратегії підприємства. Типи стратегій. Розвиток корпоративної стратегії.

Тема 11. Планування реалізації стратегії підприємства.

Призначення і склад стратегічного плану підприємства. Технологія розробки стратегічних планів. Планування дій і оцінка плану.

Тема 12. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні.

Стратегія для конкуренції у фрагментованих галузях. Стратегія для фірм, що розвиваються. Стратегія для слабого бізнесу і стратегії повороту. Вибір стратегії. Проблеми стратегічного управління і становлення менеджменту в Україні.

2.3. «Планування і контроль на підприємстві»

Зміст дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 3 – Перелік тем дисципліни «Планування і контроль на підприємстві»

№ теми	Найменування
1	2
1	Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві
2	Система планів підприємства
3	Маркетингові дослідження, планування збуту продукції
4	Виробництво продукції
5	Оперативно-календарне планування і контроль
6	Матеріально-технічне забезпечення виробництва
7	Планування потужності підприємства
8	Персонал і оплата праці
9	Виробнича інфраструктура

1	2
10	Витрати виробництва
11	Фінансове планування і контроль на підприємстві
12	Планування і контроль оновлення продукції
13	Організаційно-технічний розвиток
14	Бізнес-планування

Тема 1. Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві.

У чому полягає сутність планування як науки, в чому сутність контролю? Роль та зміст планування в ринковій економії, роль контролю в економічній діяльності підприємства. Назвіть принципи та методи планування. Які види внутрішньо-виробничого планування і контролю існують? Охарактеризуйте систему планових норм і нормативів. Як відбувається процес планування і контролю з погляду здійснення управлінських функцій на підприємстві? Яким є зміст планування у процесному аспекті?

Тема 2. Система планів підприємства.

Яким є уявлення планування діяльності підприємства в аспекті системного підходу? Методи планування, як їх можна класифікувати? Що таке синектична єдність методів планування? Як її досягти? Якими є основні підсистеми планування? У чому полягають їхні особливості? За якими основними розділами складають стратегічний і тактичний плани?

Тема 3. Маркетингові дослідження, планування збуту продукції.

Яке значення відіграє планування збуту в системі планування діяльності підприємства? Основні параметри впливу на збут. Сутність маркетингового дослідження ринку. Назвіть завдання маркетингової програми. Характеристика етапів планування збуту.

Тема 4. Виробництво продукції.

Що таке план виробництва продукції, його структура та показники? Що таке виробнича програма, які вимірники обсягу продукції. Які особливості формування виробничої програми в ринкових умовах? Що таке номенклатура й асортимент продукції? Календарний розподіл виробничої програми. Яка його позначка? У

чому суть оптимізації виробничої програми? Що таке товарна, валова, реалізована продукція? Як розраховуються ці показники? Що таке чиста та умовно-чиста продукція?

Тема 5. Оперативно-календарне планування і контроль.

Яке основне завдання оперативного планування і контролю? У чому полягає сутність календарного планування та диспетчерського регулювання і контролю? Назвіть види оперативно-календарного планування. Особливості оперативного планування на підприємствах різних типів виробництва. Які показники розраховують при оперативному плануванні. Охарактеризуйте види і системи оперативно-виробничих планів. Сутність оперативного контролю.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення виробництва.

Зміст та основні завдання плану матеріально-технічного забезпечення на підприємстві. Призначення та зміст балансу матеріально-технічного забезпечення. Які можливості методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах? Види запасів в плані матеріально-технічного забезпечення та їх планування. Планування потреби паливно-енергетичних ресурсах.

Тема 7. Планування потужності підприємства.

Що таке виробнича потужність, які її види? Які фактори визначають виробничу потужність підприємства? Розкрийте зміст понять: «вузьке місце», «провідна ланка», «пропускна спроможність обладнання». Які фонди часу використовують під час розрахунків потужності? Дайте характеристику методики визначення виробничої потужності для умов серійного виробництва. Як проводять обґрунтування виробничої програми потужністю підприємства? Які показники характеризують використання виробничої потужності? Розкрийте методику їх обчислення та напрями поліпшення.

Тема 8. Персонал і оплата праці.

Мета розроблення плану персоналу та оплати праці. Місце плану персоналу та оплати праці серед інших розділів загального плану підприємства. Структура плану персоналу та оплати праці. Етапи розроблення плану персоналу та оплати

праці. Методи вимірювання продуктивності праці. Методи планування продуктивності праці. Зміст методу коригування базової продуктивності праці під дією техніко-економічних факторів. Плановий бюджет робочого часу і методика його розрахунку. Методи планування чисельності персоналу. Зміст державного й договірного регулювання оплати праці. Структура фонду оплати праці.

Методи планування фонду оплати праці. Фонди годинної, денної та місячної оплати праці робітників і порядок їх розрахунку. Середня заробітна плата і методика її розрахунку.

Тема 9. Виробнича інфраструктура.

Вплив виробничої інфраструктури підприємства на ефективність господарювання. Завдання річного плану роботи інструментального цеху. Організації ремонтно-профілактичних робіт на підприємстві. Виробнича програма ремонтно-механічного цеху. Види робіт, що включаються до виробничої програми транспортного цеху, проблеми забезпеченості достатньої збалансованості між основним виробництвом та виробничою інфраструктурою підприємства.

Тема 10. Витрати виробництва.

Які використовують вихідні дані та які питання вирішуються під час планування собівартості продукції? У якій послідовності розробляють план собівартості продукції? Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва? Із чого складається собівартість реалізованої продукції? Які витрати включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)? Які витрати включають до калькуляційної статті «загальновиробничі витрати»? У якій послідовності складають зведений кошторис витрат операційної діяльності?

Тема 11. Фінансове планування і контроль на підприємстві.

Які використовують вихідні дані та які питання вирішуються під час планування собівартості продукції? У якій послідовності розробляють план собівартості продукції? Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва? Із чого складається собівартість реалізованої продукції? Які витрати включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)? Які витрати включають до кальку-

ляційної статті «загальновиробничі витрати»? У якій послідовності складають зведений кошторис витрат операційної діяльності?

Тема 12. Планування і контроль оновлення продукції.

«Життєвий цикл» продукції, його склад і структура. Зміст і етапи науково-технічної підготовки виробництва нової продукції. Завдання підготовки виробництва нової продукції в сучасних умовах господарювання. Обчислення трудомісткості, тривалості та вартості підготовки виробництва нової продукції. Закономірності зміни трудомісткості виготовлення одиниці виробу. Сукупність «кривих освоєння». Графіки зміни собівартості, якщо «криві освоєння» мають різні характеристики. Складання кошторису витрат на підготовку виробництва. Обчислення трудомісткості окремих циклів робіт та тривалості етапів технічної підготовки виробництва нового виробу.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток.

У чому полягають завдання і який зміст плану організаційного й технічного розвитку підприємства? Дати характеристику системи показників плану організаційно-технічного розвитку підприємства? Який порядок розробки планів організаційного й технічного розвитку підприємства? Як визначається економічна ефективність інвестицій із коротким інвестиційним циклом? Які показники характеризують ефективність інвестицій? Назвати і дати характеристику джерелам фінансування організаційних і технічних заходів.

Тема 14. Бізнес-планування.

Потреба вітчизняних підприємств у бізнес-плануванні, його особливості. Яка спрямованість бізнес-плану? Основні групи бізнес-проектів і різновиди бізнес-планів. Які основні розділи бізнес-плану? Чи можна вважати їх уніфікованими? Що і як саме впливає на зміст і структуру бізнес-плану та на вибір методики його розроблення? Яка загальна процедура бізнес-плану, логіка взаємозв'язків і послідовність етапів? Як оцінюють середовище для бізнесу? Склад і послідовність формування плану маркетингу в бізнес-плані.

2.4 «Економіка і організація інноваційної діяльності»

Зміст дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 4 – Перелік тем дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»

№ теми	Найменування
1	Цілі і напрямки інноваційної діяльності підприємства
2	Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування
3	Менеджмент інновацій
4	Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції
5	Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства
6	Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства
7	Система фінансування інноваційних процесів
8	Особливості ціноутворення на наукомістку і науково-технічну продукцію
9	Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства

Тема 1. Цілі і напрямки інноваційної діяльності підприємства.

Сутнісна характеристика інноваційних, процесів і мета курсу «Економіка і організація інноваційної діяльності». Циклічна концепція розвитку інновацій і поняття інноваційного циклу. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Інноваційна діяльність підприємств. Вплив інноваційних процесів на розвиток виробництва.

Тема 2. Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування.

Загальна характеристика і місце інноваційної політики в загальній стратегії підприємства. Складові елементи і чинники впливу на формування інноваційної політики. Недоліки та переваги великих і малих підприємств щодо розробки і впровадження тієї чи іншої інноваційної політики. Прогнозування і планування

інноваційної діяльності підприємства. Економічний аналіз інноваційної діяльності підприємства.

Тема 3. Менеджмент інновацій.

Інноваційна стратегія фірми і менеджмент інновацій їх суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій. Організація і управління інноваційною діяльністю. Оперативний менеджмент інновацій.

Тема 4. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції.

Техніко-технологічний стан підприємства. Оціночні показники техніко-технологічного стану підприємства. Здатність підприємства до технологічних змін. Оновлення продукції і оцінювання ринкових і виробничих можливостей створення нової продукції. Функціонально-економічне обґрунтування оновлення асортименту продукції.

Тема 5. Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства.

Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності. Бізнес і нові форми інтеграції науки і виробництва. Засоби ефективного впровадження інновацій і формування нових центрів: технопарки, технополіси, фірми-інкубатори, науково-промислові консорціуми, кластери.

Тема 6. Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства.

Макроекономічне регулювання інноваційної діяльності і державна інноваційна політика. Правові аспекти інноваційної діяльності. Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності на рівні підприємства. Форми і методи її організації.

Тема 7. Система фінансування інноваційних процесів.

Стратегія фінансування інноваційної діяльності. Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності. Фінансування та його особливості. Інноваційний проект як об'єкт інвестування.

Тема 8. *Особливості ціноутворення на наукомістку і науково-технічну продукцію.*

Особливості формування ціни інновацій. Розрахунок базової ціни нововведень. Вартість ліцензії та методи її розрахунку. Моделі цін та інжинірингові послуги.

Тема 9. *Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.*

Суть і основні принципи вимірювання ефективності інновацій. Критерії та показники ефективності інноваційної діяльності. Соціальні результати технологічних змін. Шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО- КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

Державні экзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом передбачають атестацію випускників за циклом професійних дисциплін, що дозволяє оцінити професійний рівень, а також рівень інтелектуального потенціалу випускників.

При прийнятті Державних екзаменів враховуються наступні критерії оцінювання:

- знання навчального матеріалу дисципліни;
- уміння застосовувати теоретичні знання на практиці та вирішення прикладних завдань;
- загальна та професійна мова відповіді.
- рівень фахової підготовленості випускника, вміння поєднувати теоретичні знання із практичними;
- якість доповіді (обґрунтованість, чіткість, стислість), здатність впевнено та правильно відповідати на теоретичні питання і обґрунтовувати практичні дії,
- здібність випускника логічно будувати свою доповідь, аргументовано відстоювати власну точку зору.

Державна комісія перевіряє бланк оцінювання за ключем і зазначає співпадіння (правильні відповіді) і розбіжності (помилкові відповіді), підраховує і зазначає кількість правильних відповідей та проставляє оцінку за тестування. Загальна оцінка з екзаменів складається з оцінки за відповідь на теоретичні питання і виконання практичного (рішення задачі). Таким чином, оцінювання ступеню досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки випускників відбувається відповідно до визначених об'єктивних критеріїв. Загальні критерії оцінювання тестових завдань та результатів розв'язання аналітично-розрахункової задачі наведені у табл. 5.

Таблиця 5 – Загальні критерії підсумкового оцінювання результатів Державних екзаменів

Підсумкова оцінка	Умови оцінювання	Критерії оцінювання:	
		тестових завдань	результатів розв'язання аналітично-розрахункової задачі
1	2	3	4
«відмінно» (за шкалою ECTS – «А»)	випускник глибоко і вичерпно знає предмет, основну (обов'язкову) літературу за програмою дисципліни, повно, чітко і грамотно відповідає на питання в обсязі програми, правильно вирішує практичні питання, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за виконання практичних питань (задачі) оцінка повинна бути не нижче «відмінно»	завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано і оформлено належним чином. Наведено понад 90% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки й пропозиції аргументовані й оформлені належним чином
«дуже добре» (за шкалою ECTS – «В»)	випускник твердо знає предмет, основну літературу за програмою дисципліни, впевнено відповідає на питання в обсязі програми, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за деякими показниками є недоліки не принципового характеру, якість відповідей вступника у відношенні точності і чіткості викликає зауваження чи виправлення членів ДЕК у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання завдання оцінка повинна бути не нижче «дуже добре»	завдання виконано повністю, але припущення незначних неточностей у оформленні; або за умови належного оформлення завдання виконаного не менше як на 80%. Наведено понад 84-90% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано повністю, але припущено незначні неточності в розрахунках або оформленні; або за умови належного оформлення, завдання виконано не менше, як на 85%
«добре» (за шкалою ECTS – «С»)	випускник твердо знає предмет, основну літературу за програмою дисципліни, впевнено відповідає на питання в обсязі програми, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за деякими показниками є недоліки не принципового характеру, якість відповідей вступника у відношенні точності і чіткості викликає зауваження чи виправлення членів ДЕК у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання завдання оцінка повинна бути не нижче «добре»	завдання виконано повністю, але припущення незначних неточностей у оформленні. Наведено понад 76-83% правильних відповідей	Завдання виконано повністю, але припущено незначні неточності в розрахунках; або за умови належного оформлення, завдання виконано не менше як на 80%

1	2	3	4
«задовільно» (за шкалою ECTS – «D»)	випускник виявив знання лише основного матеріалу, але на засвоє деталей заданого питання, невпевнено вміє використовувати отримані знання для пояснення поставлених питань, а при рішенні практичних задач допускає помилки непринципового характеру, для одержання правильних відповідей потрібна була допомога членів підкомісії у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання практичних питань(задачі) оцінка повинна бути не нижче «задовільно»	завдання виконаного не менше як на 70% за умови належного оформлення; або не менше як на 80% за умови припущення незначних помилоч у оформленні. Наведено понад 68-75% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано не менш як на 70% за умови належного оформлення; або не менш як на 80% за умови припущення незначних помилоч у розрахунках
«достатньо» (за шкалою ECTS – «E»)		Наведено 60-68% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано не менш як на 65% за умови належного оформлення; або не менш як на 75% за умови припущення незначних помилок у розрахунках або оформленні
«незадовільно» (за шкалою ECTS – «FX»)	випускник має поверхневе уявлення із заданих питань, з труднощами застосовує на практиці отримані знання, а при вирішенні практичних питань показав незнання їхнього рішення, і оцінений «незадовільно»	Наведено менше 55% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано або виконане менш як на 50%, припущені принципові помилки в розрахунках і оформленні

Таким чином, результати оцінювання Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом полягають у наступному:

1. Оцінка «відмінно» – виставляється за наступних умов:

- творчий підхід до засвоювання матеріалу, повнота і правильність виконання завдання;
- вміння застосовувати різні принципи і методи в конкретних ситуаціях;
- глибокий аналіз фактів та подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень;
- чітке, послідовне викладання відповіді на папері;
- вміння пов'язати теорію і практику.

2. Оцінка «добре» – виставляється за наступних умов:

- мають місце деякі неprincipові помилки несуттєвого характеру у викладанні відповідей при повних знаннях програмного матеріалу;
- переважання логічних підходів перед творчими у відповідях на питання;
- не завжди правильне прогнозування подій від прийнятих рішень;
- вміння пов'язати теорію з практикою.

3. Оцінка «задовільно» – виставляється за наступних умов:

- репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу;
- недостатня повнота викладання матеріалу, але при обов'язковому виконанні (можливо з несуттєвими помилками) тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладанні матеріалу;
- нечітке викладання матеріалу на папері, порушення логічної послідовності при викладанні матеріалу;
- утруднення при практичному втіленні прийнятих рішень.

4. Оцінка «незадовільно» – виставляється за наступних умов:

- відсутність знань по більшій частині матеріалу, погане засвоєння принципових положень дисциплін;

- наявність грубих, принципових помилок при практичному виконанні отриманих завдань;
- невиконання або виконання з великими помилками тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- неграмотне і неправильне викладання відповідей на папері.

Підсумкова оцінка Державних екзаменів складається з середньої оцінки за кожний з етапів (60% за тестове випробування, 40% за розв'язання комплексної ситуаційної задачі). При чому оцінка за практичну частину завдання повинна бути не нижче загальної оцінки, основу якої складає вміння грамотно застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних питань.

Студентам, які не склали Державні екзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом з поважних причин (підтверджених документально), ректором Академії може бути надана можливість здачі екзамену під час підготовки до інших державних екзаменів.

Протоколи засідання Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами Державної екзаменаційної комісії.

4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

Обговорення результатів Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом у відношенні до кожного випускника проводиться на закритому засіданні Державної екзаменаційної комісії. При визначенні підсумкової оцінки члени комісії користуються обчисленням її як середнього арифметичного показника.

Рішення щодо оцінки знань студента приймається Державною екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які приймали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати Державних екзаменів за фахом оголошуються випускникам після оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка виконання завдань студентів, відмічаються високо професійні та ґрунтовні роботи, характеризується рівень теоретичної економічної підготовки студентів.

Після закінчення роботи Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів за фахом її голова складає звіт.

Підсумки Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом обговорюються на засіданні Вченої ради Академії, ради факультету «Економіка і підприємництво», кафедри «Економіка будівництва».

Ректорат Харківської національної академії міського господарства, рада факультету «Економіка та підприємництво», кафедра «Економіка будівництва» за підсумками Державних екзаменів розробляють та здійснюють відповідні заходи, спрямовані на подальше удосконалення викладання дисциплін професійного спрямування, підвищення якості професійної підготовки фахівців.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2000.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: ТОВ «Борисфен – М», 1996.
3. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения: Уч. пособие. – М.: Дело и Сервис, 1999.
4. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005.
5. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2006.
6. Смирнов Э.А. Разработка управленческих решений: Учеб. для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
7. Світлична Т.І. Теоретичні основи курсу «Економічний ризик та методи його вимірювання». Друге видання, доповнене і перероблене: Навч. посібник. – Х.: ХДАМГ, 2004.
8. Абчук В.А. Предпринимательство и риск. – Л.: ЛФ ВИПК РП, 1991.
9. Глуценко В.В. Управление рисками. Страхование. – Железнодорожный: Крылья, 1999.
10. Дубров А.М., Лагаша Б.А., Хрусталеv Е.Ю. Моделирование рисковvх ситуаций в экономике и бизнесе: Уч. пособие / Под ред. Б.А. Лагоши. – М.: Финансы и статистика, 1999.
11. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. – К.:ЦУЛ, 2003.

«Стратегія підприємства»

1. Ансофф И. Стратегическое управление. – М.: Экономика, 1989.
2. Аркадьева В. Приоритетные направления стратегии промышленного предприятия // Бизнес-информ, 1998, № 3.
3. Армстронг Майкл. Основы менеджмента. Как стать лучшим руководителем. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998.
4. Белорус О. и др. Менеджмент предприятия в условиях стратегических неожиданностей // Экономика Украины, 1992, № 2.
5. Боди Дэвид, Пэйтон Роберт. Основы менеджмента: пер. с англ. / Под ред. Ю. Н. Каптуревского. – СПб.: Издательство «Питер», 1999. – 816 с.
6. Брэддик У. Менеджмент в организации. – М.: ИНФРА-М, 1997.
7. Василенко В.А., Мельник И.Е. Стратегии и инновации в системе менеджмента. – М.: МГИУ, 2000.
8. Власько Д.А., Быков А.А., Дражек В. Стратегическое управление. – Минск: Тэхнологія: Издательство БГДУ, 1997. – 467 с.
9. Виханский О.С. Стратегия управления: Учебник. – М.: Изд. ЮНИТИ, 1997.
10. Герчикова И.М. Менеджмент. – М.: Банки и биржи, 1994.
11. Градов А.П. Экономическая стратегия фирмы. – СПб., 1995.
12. Григорьев А.В. Стратегический маркетинг. – М.: Прогресс, 1991.
13. Друкер Питер. Управление, нацеленное на результат. – М., 1992.
14. Друкер Питер. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы: Перевод с англ. – М.: Book Chamber International, 1992.
15. Ефремов В.С. Стратегия бизнеса. Концепция и метод планирования. – М.: Финпресс, 1998.
16. Захарченко В. Стратегия предприятия в переходной экономике // Бизнес-информ, 1998, № 13-15.
17. Идрисов А.Б., Картышев С.В., Постников А.В. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций. – 2-е изд. – М.: Филинь, 1996.
18. Инновационный менеджмент: Пособие / Под ред. Завлина П.Н. – М., 1998.
19. Карлофф Б. Деловая стратегия. – М., 1993.

20. Клиланд Д. Стратегическое планирование и хозяйственная политика. – М.: Прогресс, 1982.
21. Казанцев А.К., Подлесных В.И., Серова Л.С. Практический менеджмент: В деловых играх, хозяйственных ситуациях, задачах и тестах: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000.
22. Каспин В.И. Стратегический менеджмент: Учебное пособие. – М.: МГИУ, 1998.
23. Кунц Г., О’Доннел. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. – М.: Прогресс, 1981.
24. Менеджмент организации. Учебное пособие / Румянцева З.Н., Соломатин Н.А. и др. – М.: ИНФРА-М, 1995.
25. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 1994.
26. Модуль № 4. «Стратегическое управление» / Под ред. Попова С.А. – М.: ИНФРА-М, 1999.
27. Молодчик А.В. Менеджмент: стратегия, структура, персонал. – М.: Высшая школа, 1997.
28. Никешин С.Н. Внешняя среда экономических систем. – СПб.: Издательство «Два-Три», 1994.
29. Портер Майкл. Международная конкуренция. – М.: Международные отношения, 1993.
30. Пути и альтернативы в стратегии фирмы / Под ред. Крупнова М.В. – М.: Просвещение, 1995.
31. Санталайнен Тимо и др. Управление по результатам: Пер. с финского. – М: Универс, 1993.
32. Стерлин Л.Р., Тулин И.В. Стратегическое планирование в промышленных корпорациях США. – М.: Наука, 1990.
33. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: Учебник для вузов. Пер. с англ. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998.
34. Управление персоналом организации: Учебник / Под ред. А.Я. Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 1998.

35. Фатхудинов Р.А. Производственный менеджмент: Учебник. – М.: Банки и биржи, ЮНИТА, 1997.
36. Хоскинг Л. Курс предпринимательства. – М.: Международные отношения, 1993.
37. Шершньова З.Е., Оборська С.В. Стратегія управління: Навч. посібник. – К., 1998.

«Планування і контроль на підприємстві»

1. Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 392 с.
2. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник / За заг. ред. В.Є. Москалюка. – К.: КНЕУ, 2005. – 384 с.
3. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.: «Каравела», 2003. – 423 с
4. Тянь Р.Б. Планирование деятельности предприятия: Учебн. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 156 с.
5. Швайка Л.А.. Планування діяльності підприємства. Навч. посібник. – Л.: Новий світ-2000, 2003. – 268 с.
6. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы: Учебно-методическое пособие. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 248 с
7. Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 392 с.
8. Бизнес-план: методические материалы. – М.: Финансы и статистика, 1995.
9. Бизнес-планирование / Под редакцией Попова В.М. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 672 с
10. Зінь В.А., Турченко М.О. Планування діяльності підприємства: Підручник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2004. – 320 с.
11. Ильин А.И. Планирование на предприятии: Учеб. пособие в 2 ч. – Мн.: ООО «Новое знание», 2000. – 312 с.
12. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.

13. Тимошенко В.М. Планування діяльності підприємства: Конспект лекцій. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 213 с.
14. Шпаків Н.Н. Як зробити бізнес-план підприємства (практичне керівництво). – К., 1994. – 96 с.
15. Тимошенко В.М. Методичні вказівки до самостійного вивчення та практичних занять з дисципліни «Планування діяльності підприємства» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 0501 «Економіка і підприємництво», спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). – Х.: ХНАМГ, 2010.
16. Тимошенко В.М. Методичні вказівки та завдання для контрольних робіт для студентів заочної форми навчання з дисципліни «Планування діяльності підприємства» (для студентів спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). – Х., ХНАМГ, 2010.

«Економіка і організація інноваційної діяльності»

1. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.
2. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища школа., 2002. – 254 с.
3. Інвестиційний менеджмент / Гриньова В.М., Колода В.О., Лепейко Т.І., Великий Ю.М. / Під заг. редакцією д.е.н., проф. Гриньової В.М. – Х.: ВД «Інжек», 2004. – 368 с.
4. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.П. Семіноженко. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.
5. Державне регулювання інноваційного розвитку України / Гаман М.В. – К., 2005. – 388 с.
6. Економіка та організація інноваційної діяльності / Павленко І.А. – К., 2004. – 204 с.
7. Інноваційна діяльність у сільському господарстві: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Міщенко І.М. – К., 2005. – 20 с.

8. Математичне моделювання інноваційної діяльності підприємства з врахуванням ризику: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Пасловська І.М. – Л., 2004. – 20 с.
9. Міжнародна науково-технічна інтеграція країни в контексті стратегії інноваційного розвитку: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ходикіна В.В. – Донецьк, 2005. – 20 с.
10. Состояние и перспективы законодательного обеспечения инновационной деятельности в Украине: экономико-правовой аспект / Смеричевский С.Ф., Высоцкий Д.Е. – Донецк, 2004. – 124 с.
12. Стратегічне планування в реалізації інновацій на підприємстві: Автореф. дис. канд. екон. наук / Михальчик С.О. – Хмельницький, 2005. – 20 с.
13. Стратегія інноваційного розвитку підприємства: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Гриньов А.В. – Донецьк, 2004. – 36 с.
14. Аналіз і оцінка інвестиційних проектів / Єрмошенко М.М., Плужніков І.О. – К., 2004. – 156 с.
15. Державне регулювання інноваціями: Україна та зарубіжний досвід / Гаман М.В. – К., 2004. – 312 с.
16. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології / Хрущ Н.А. – Хмельницький, 2004. – 309 с.
17. Інвестиційна діяльність в машинобудівельному комплексі центрального економічного регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Дульська І.В. – К., 2004. – 20 с.
18. Інвестиційне забезпечення розвитку будівельного комплексу регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Сидорченко Т.Ф. – Л., 2005. – 20 с.
19. Інвестування / Пересада А.А. – К., 2004. – 250 с.
20. Маркетинг у залученні іноземних інвестицій: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Грамотнєв В.Є. – К., 2004. – 20 с.
21. Методологічне та методичне забезпечення формування стратегій інвестиційної діяльності промислових підприємств: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Ястремська О.М. – Х., 2004. – 36 с.

22. Організаційно-економічний механізм активізації інвестиційної діяльності підприємств чорної металургії: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Кабанець О.В. – Донецьк, 2004. – 20 с.
23. Організація і управління інвестиційною діяльністю підприємств харчової промисловості: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Плетень Ю.І. – Донецьк, 2005. – 20 с.
24. Оцінка і підвищення інвестиційної привабливості підприємств: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Мешков А.В. – Донецьк, 2004. – 20 с.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px; text-align: center;">%</div>	Оцінка з тестів	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>	Оцінка задачі	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>
--------------------------	--	--------------------	---	------------------	---	----------------------	---

Роботу перевірили: Голова комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Стратегія підприємства»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

_____
 (прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

_____
 (підпис студента)

Бали у рамках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<input type="text"/> %	Оцінка з тестів	<input type="text"/>	Оцінка задачі	<input type="text"/>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<input type="text"/>
--------------------------	------------------------	--------------------	----------------------	------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Роботу перевірили: Голова комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

ДЕРЖАВНИЙ БАКАЛАВРСЬКИЙ ІСПИТ

Спеціальність Економіка будівельного підприємства Триместр 12, 2010/2011 навч. рік

Навчальний предмет «Планування і контроль на підприємстві»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Основні складові технології планування.
2. Завдання, зміст і мета складання фінансового плану.
3. Значення взаємозв'язку функцій планування і контролю в процесі управління діяльністю підприємства.
4. Задача.

Затверджено на засіданні кафедри Економіка будівництва

Протокол № 11 від 24 травня 2011 р.

Голова ДЕК, проф.

Торкатюк В.І.

Секретар ДЕК

Токар Л.А.

Заступник декана

Соколов Д.В.

Доцент

Чеканова Л.Г.

Ст. викладач

Тимошенко В.М.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<input type="text"/> %	Оцінка з тестів	<input type="text"/>	Оцінка задачі	<input type="text"/>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<input type="text"/>
-----------------------	------------------------	-----------------	----------------------	---------------	----------------------	-------------------	----------------------

Роботу перевірили: Голова комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»).

Укладач: **Соболева** Ганна Григорівна

Комп'ютерний набір *Г. Г. Соболева*

Комп'ютерне верстання *Г. О. Павлова*

План 2011, поз. 669М

Підп. до друку 23.05.2011 р.

Формат 60х84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,7

Тираж 50 прим.

Зам. № ____

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ
«БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

**(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)**

Програма державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напрямку підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Г. Г. Соболева. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 41 с.

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Укладач: Г. Г. Соболева

Рецензент: В. І. Торкатюк

Рекомендовано кафедрою Економіки будівництва,
протокол № 1 від «30» серпня 2010 р.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Загальні положення	4
1.1. Підготовка до державних екзаменів, формування державної екзаменаційної комісії	6
1.2. Вимоги до тестових та комплекту аналітично-розрахункових завдань	8
1.3. Процедура проведення державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	10
2. Розгорнута програма дисциплін:	
2.1. «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»	12
2.2. «Стратегія підприємства»	15
2.3. «Планування і контроль на підприємстві»	17
2.4. «Економіка і організація інноваційної діяльності»	22
3. Критерії оцінювання результатів державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	25
4. Підведення підсумків державних екзаменів на здобуття освітньо- кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	30
Список джерел	31
Додаток 1. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»	38
Додаток 2. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Стратегія підприємства»	39
Додаток 3. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Планування і контроль на підприємстві»	40
Додаток 4. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»	41

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Державні экзаменаци на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом – виступають одним з етапів навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти та однією з форм державної атестації випускників. Метою даних екзаменів є реалізація змісту освіти на освітньо-кваліфікаційному рівні «Бакалавр» відповідно до державних стандартів освіти.

Організація навчального процесу кафедрою «Економіка будівництва» Харківської національної академії міського господарства здійснюється відповідно до закону України «Про освіту», «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», державних галузевих стандартів вищої економічної освіти.

Державні экзаменаци на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом спрямовані на перевірку та оцінку рівня фахової підготовки бакалавра, його здатність використовувати набуті фундаментальні знання, уміння та навички в ході виконання ним своїх функціональних обов'язків, виявлення студентами здатності самостійно узагальнювати і критично оцінювати тенденції соціально-економічного розвитку держави та особливостей функціонування підприємств.

Кафедрою «Економіки будівництва» розроблені та затверджені засоби діагностики якості вищої освіти для кількісного і якісного оцінювання знань студентів, які навчаються в ХНАМГ за спеціальністю «Економіки будівництва». Засобами діагностики для Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом виступають тестові та аналітико-розрахункові завдання за відповідними нормативними дисциплінами: «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Стратегія підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Економіка і організація інноваційної діяльності».

Зміст кожного розділу Державних екзаменів представлено розгорнутою програмою дисциплін. Програма Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» побудована на основі:

- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Стратегія підприємства» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства».

Програму Державних екзаменів розроблено викладачами з урахуванням вимог навчального плану. Вона знайомить студентів з методикою підготовки Державних екзаменів, висвітлює питання з циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Зміст програми охоплює основну проблематику дисциплін, які дають змогу перевірити і оцінити набутий необхідний рівень знань та практичних навичок бакалавра. Програма Державних екзаменів має таку структуру:

1. Загальна частина (висвітлює організаційні питання проведення екзаменів).
2. Перелік дисциплін, за якими будуть атестуватися студенти, та зміст кожного розділу (назва розділу програми Державних екзаменів відображає напрямок майбутньої діяльності).
3. Критерії оцінювання Державних екзаменів.
4. Список рекомендованої літератури.

1.1. ПІДГОТОВКА ДО ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ, ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

Організаційна підготовка до Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом проводиться згідно з розпорядженням ректора ХНАМГ кафедрою «Економіка будівництва» разом з навчальним відділом, деканатом Факультету «Економіка і підприємництво», а також включає підготовку за заздалегідь розробленим планом.

Для підготовки і здачі державних екзаменів виділяється не менше п'яти учбових днів, протягом яких організовується читання оглядових лекцій обсягом 18 годин, проведення групових та індивідуальних консультацій.

Прийом Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом здійснюється Державною екзаменаційною комісією, яка створюється кожного навчального року. Державна екзаменаційна комісія формується з числа професорсько-викладацького складу кафедри «Економіка будівництва» у кількості трьох осіб, на чолі з головою – висококваліфікованим фахівцем в області економіки будівництва, який має вчену ступінь або звання.

Голова Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом затверджується ректором, за погодженням з деканом, навчальним відділом. Для оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії призначається секретар.

Персональний склад комісії затверджується ректором Академії не пізніше як за місяць до початку державного екзамену.

Розклад проведення Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом затверджується першим проректором академії з навчальної роботи і доводиться до відома студентів не пізніше як за місяць до його початку.

Екзамен проводиться за білетами, складеними у відповідності з програмою Державних екзаменів за фахом. Кожний білет складається з 50 тестових завдань і одного практичного завдання, яке дає можливість перевірити знання студентів

з дисциплін: «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Стратегія підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Економіка і організація інноваційної діяльності». Білети затверджуються на засіданні Вченої ради (факультету економіки і підприємництва).

У державну екзаменаційну комісію до початку екзамену надаються такі документи:

- наказ ректора Академії (декана факультету «Економіка і підприємництво») про допуск студентів до державного екзамену;
- довідка про виконання студентами навчального плану та отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт тощо.

Таким чином, до Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом допускаються студенти, які закінчили вивчення усіх теоретичних дисциплін, склавши усі заліки та іспити у відповідності з навчальним планом підготовки бакалавра напряму 6.030504 «Економіка підприємства».

Державні екзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом проводиться письмово у формі відповідей на запитання білета. У процесі підготовки відповідей екзаменованій може користуватися програмами дисциплін, що увійшли до державного екзамену, а також нормативними матеріалами.

Державний екзамен проводиться на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів: на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів та громадських організацій Академії. Тривалість Державних екзаменів за фахом однієї групи студентів – не більше трьох годин.

Тривалість засідання Державної екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

1.2. ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ ТА КОМПЛЕКТУ АНАЛІТИЧНО-РОЗРАХУНКОВИХ ЗАВДАНЬ

В процесі підготовки до проведення Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом перед членами ДЕК стоїть завдання підготувати теоретичну та практичну частину білетів іспиту. Теоретична частина представлена тест-завданнями, а практична – аналітично-розрахунковими завданнями.

Важливими вимогами до побудови тестових завдань виступають:

1. Засобом діагностики є тестове завдання закритої форми з запропонованими відповідями, з множинним вибором (чотири відповіді, тільки одна з яких є правильною).

2. Система базових тестових завдань сформована шляхом експертної оцінки кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістові модулі з комплексу нормативних дисциплін, які визначено у освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра з економіки підприємства.

3. Загальна структура: Базові тестові завдання, які включено до державної атестації, згруповано відповідно до змістових модулів нормативних дисциплін.

4. Тестові завдання закритої форми складаються з трьох компонентів:

- а) інструкції до їх виконання;
- б) запитальної (змістової) частини;
- в) відповідей.

5. Форма подання тестових завдань повинна задовольняти певним рекомендаціям:

5.1. Тестові завдання однакової форми мають супроводжуватись однією інструкцією з їх виконання. При зміні форми тестових завдань формується відповідна нова інструкція.

5.2. Текст інструкції повинен відрізнятися від основного тексту (іншим шрифтом або активним кольором тощо) та відокремлюватися від тестових завдань двокрапкою.

5.3. Запитальна частина тестового завдання формується у стверджувальній або запитальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення.

5.4. Запитальна частина тестового завдання виділяється великими літерами або активним кольором.

5.5. Елементи відповіді частини тестового завдання мають окрему індексацію.

5.6. Можливі відповіді не відокремлюються будь-яким знаком.

5.7. Відповіді розташовуються під запитальною частиною симетрично.

5.8. Якщо відповіді передбачає певну процедуру обчислювання, то остання повинна бути простою, без необхідності застосування складних технічних засобів.

6. Внесення розробниками тесту змін при перегляді та перезатвердженні галузевої компоненти державних стандартів вищої освіти є обов'язковим.

7. Тест (добірка тестових завдань кожного варіанту) має включати кількість тестових завдань, що є достатньою для забезпечення відповідної точності методу вимірювання. Ця характеристика має назву довжина тесту і складає 50 тестових завдань.

8. Тест має забезпечити пропорційне представництво всіх визначених до державної атестації дисциплін та різноманітних змістовних модулів зі складу кожної з цих дисциплін. Представництво кожної нормативної дисципліни у кожному варіанті забезпечується пропорційно до обсягу (кількості кредитів) її вивчення.

9. Кількість варіантів тестів до державного екзамену має бути не меншою за 50.

У свою чергу, прийнято виділяти і наступні вимоги до побудови аналітично-розрахункових задач:

1. Аналітично-розрахункова задача за змістовним модулями моделює умови, з якими може зустрітися випускник у практичній діяльності на первинних посадах, імітує етапи процесу підготовки, прийняття і реалізації управлінського рішення.

2. Тривалість розв'язання: 2 астрономічні години.

3. Структура задачі:

1) характеристика вихідних умов;

2) інформаційне забезпечення;

3) завдання – навести ґрунтовний висновок з поясненням всіх кроків вирішення завдання.

4. Кожна задача доповнюється еталонним рішенням (покроковий алгоритм, форми робочих таблиць, основні формули розрахунків, індикативні числові відповіді, зразки форм документів тощо).

5. На державних екзаменах кількість різних задач у комплекті на один екзамен має бути не меншою ніж 50.

1.3. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

1. На першому етапі – здійснення письмового або комп'ютерного тестування протягом 1 астрономічної години.

2. У разі проведення письмового тестування використовуються стандартизовані бланки. Зразок оціночного бланку для оцінювання результатів державної атестації бакалавра з напряму підготовки «Економіка підприємства» наведено у Додатку 1-4.

3. На екзамені кожний студент групи отримує бланк для оцінювання відповіді. Члени комісії проводить інструктування щодо порядку заповнення бланку оцінювання. У бланку оцінювання кожен студент повинен зазначити власні реквізити (групу, прізвище, ініціали), дату проведення тестування.

4. Державна екзаменаційна комісія відкриває конверт з тестами. Отримавши бланки тесту, кожен студент у бланку відповідей фіксує номер свого варіанту. Номер правильної відповіді на кожне з тестових завдань проставляється до відповідної клітини поруч з номером запитання. Студент підписує бланк.

5. Бланк оцінювання через 60 хвилин здається Комісії разом з бланками тесту.

6. У разі проведення державного іспиту по білетам використовуються запитання за темами, сформованими відповідно до дисциплін.

7. У разі проведення комп'ютерного тестування використовуються програми, які забезпечують можливість рівномірного представництва тестових завдань пропорційно за розділами, сформованими відповідно до дисциплін.

2. РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІН

2.1. «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

Зміст дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 1 – Перелік тем дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

№ теми	Найменування
1	2
1	Сутнісна характеристика господарських рішень
2	Технологія прийняття рішень господарської діяльності
3	Методичні основи підготовки господарських рішень
4	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності
5	Прогнозування та аналіз господарських рішень
6	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності
7	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності
8	Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень
9	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень
10	Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику
11	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях
12	Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику
13	Якісне оцінювання підприємницьких ризиків
14	Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків
15	Основи ризик-менеджменту
16	Напрями і методи регулювання та зниження ступеню ризику

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.

Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Види та принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.

Процес, етапи, процедури, стилі та основні способи прийняття рішень та його елементи. Характер прийняття господарських рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

Тема 3. Методичні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень.

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей». Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.

Роль економіко-математичного моделювання у підготовці рішень. Критерії оцінки ефективності рішень. Прийняття рішень в умовах багатокритеріальності. Методи головного показника, зведеного показника, послідовних узгоджень.

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень.

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.

Природа невизначеності. Види невизначеності. Міри та шкали ступіня невизначеності. Невизначеність як першоджерело ризику. Чутливість. Сталість.

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.

Критерії прийняття рішень в умовах відсутності кількісних мір невизначеності: обережний критерій (критерій Вальда), оптимістичний критерій, компромісні

критерії, критерії мінімуму жалю. Критерії прийняття рішень в умовах наявності кількісної міри невизначеності.

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.

Основи теорії корисності. Суб'єктивний характер корисності. Оцінювання корисності. Функція корисності Неймана-Моргенштерна. Оцінювання схильності / несхильності до ризику. Детермінований еквівалент корисності.

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.

Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники, функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику.

Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.

Врахування ризику під час формування критеріїв прийняття рішень. Критерії, що мінімізують ризик. Застосування оцінок схильності / несхильності до ризику. Багатокритеріальність задач прийняття рішень за умов ризику.

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.

Види конфліктів. Цілі учасників конфліктних ситуацій. Моделі конфліктних ситуацій. Застосування елементів теорії ігор. Гарантований результат гри. Модель торгів.

Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику.

Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Якісні методи оцінювання ризику. Загальна характеристика методів. Зони та рівні ризику. Метод експертних оцінок.

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Кількісні методи аналізу та оцінювання ризику. Ймовірнісний підхід до оцінювання ризиків. Дерево ймовірностей. Детермінований еквівалент цільової функції.

Тема 15. Основи ризик-менеджменту.

Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання.

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику.

Відмовлення від ризику, зниження ризику, розподіл ризику, об'єднання ризиків, диверсифікація ризиків, хеджування ризиків.

2.2. «Стратегія підприємства»

Зміст дисципліни «Стратегія підприємства» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Стратегія підприємства» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 2 – Перелік тем дисципліни «Стратегія підприємства»

№ теми	Найменування
1	2
1	Стратегії підприємства
2	Визначення місії та цілей підприємства
3	Стратегічний аналіз зовнішнього середовища
4	Аналіз стратегічного потенціалу підприємства
5	Перспективне планування на підприємстві
6	Стратегія бізнесу
7	Функціональні стратегії
8	Стратегія диверсифікації діяльності підприємства
9	Стратегія зовнішнього розвитку підприємства
10	Корпоративна стратегія підприємства
11	Планування реалізації стратегії підприємства
12	Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні

Тема 1. Стратегії підприємства.

Поняття економічної стратегії. Основні складові економічної стратегії. Рівні і стадії процесу розробки стратегії.

Тема 2. Визначення місії та цілей підприємства.

Суть і значення місії. Стратегічні цілі і завдання. Вимоги для цілей. Загальні, специфічні і функціональні цілі.

Тема 3. Стратегічний аналіз зовнішнього середовища.

Концептуальні засади стратегічного аналізу. Суть, зміст та завдання стратегічного аналізу. Сфера його застосування. Зовнішнє оточення підприємства. Аналіз конкурентних сил у галузі. Завдання аналізу факторів зовнішнього середовища. Інформаційна база стратегічного аналізу.

Тема 4. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства.

Оцінка ефективності існуючої стратегії підприємства. Аналіз конкурентоспроможності витрат підприємства. Аналіз функціональних зон підприємства. Сильні і слабкі сторони підприємства. Оцінка загроз і можливостей підприємства.

Тема 5. Перспективне планування на підприємстві.

Еволюція систем планування. Довгострокове планування. Стратегічне планування. Прогнозування і його роль у діяльності підприємства.

Тема 6. Стратегія бізнесу.

Стратегічні альтернативи розвитку підприємства. Загальні принципи формування стратегій. Основні конкурентні стратегії. Стратегія організації – система бізнес-стратегій.

Тема 7. Функціональні стратегії.

Розробка виробничих стратегій. Розробка фінансової стратегії. Маркетингова стратегія. Стратегія управління персоналом. Розвиток корпоративної стратегії.

Тема 8. Стратегія диверсифікації діяльності підприємства.

Поняття стратегії диверсифікації. Категорії для оцінки диверсифікації. Диверсифікація в споріднені галузі. Корпоративні стратегії встановлення, економії та реструктуризації портфеля.

Тема 9. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства.

Зовнішнє оточення підприємства. Аналіз конкурентних сил у галузі. Завдання аналізу факторів зовнішнього середовища. Багатофакторний системний аналіз.

Тема 10. Корпоративна стратегія підприємства.

Основні підходи до формування стратегії підприємства. Типи стратегій. Розвиток корпоративної стратегії.

Тема 11. Планування реалізації стратегії підприємства.

Призначення і склад стратегічного плану підприємства. Технологія розробки стратегічних планів. Планування дій і оцінка плану.

Тема 12. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні.

Стратегія для конкуренції у фрагментованих галузях. Стратегія для фірм, що розвиваються. Стратегія для слабкого бізнесу і стратегії повороту. Вибір стратегії. Проблеми стратегічного управління і становлення менеджменту в Україні.

2.3. «Планування і контроль на підприємстві»

Зміст дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 3 – Перелік тем дисципліни «Планування і контроль на підприємстві»

№ теми	Найменування
1	2
1	Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві
2	Система планів підприємства
3	Маркетингові дослідження, планування збуту продукції
4	Виробництво продукції
5	Оперативно-календарне планування і контроль
6	Матеріально-технічне забезпечення виробництва
7	Планування потужності підприємства
8	Персонал і оплата праці
9	Виробнича інфраструктура

1	2
10	Витрати виробництва
11	Фінансове планування і контроль на підприємстві
12	Планування і контроль оновлення продукції
13	Організаційно-технічний розвиток
14	Бізнес-планування

Тема 1. Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві.

У чому полягає сутність планування як науки, в чому сутність контролю? Роль та зміст планування в ринковій економії, роль контролю в економічній діяльності підприємства. Назвіть принципи та методи планування. Які види внутрішньо-виробничого планування і контролю існують? Охарактеризуйте систему планових норм і нормативів. Як відбувається процес планування і контролю з погляду здійснення управлінських функцій на підприємстві? Яким є зміст планування у процесному аспекті?

Тема 2. Система планів підприємства.

Яким є уявлення планування діяльності підприємства в аспекті системного підходу? Методи планування, як їх можна класифікувати? Що таке синектична єдність методів планування? Як її досягти? Якими є основні підсистеми планування? У чому полягають їхні особливості? За якими основними розділами складають стратегічний і тактичний плани?

Тема 3. Маркетингові дослідження, планування збуту продукції.

Яке значення відіграє планування збуту в системі планування діяльності підприємства? Основні параметри впливу на збут. Сутність маркетингового дослідження ринку. Назвіть завдання маркетингової програми. Характеристика етапів планування збуту.

Тема 4. Виробництво продукції.

Що таке план виробництва продукції, його структура та показники? Що таке виробнича програма, які вимірники обсягу продукції. Які особливості формування виробничої програми в ринкових умовах? Що таке номенклатура й асортимент продукції? Календарний розподіл виробничої програми. Яка його позначка? У

чому суть оптимізації виробничої програми? Що таке товарна, валова, реалізована продукція? Як розраховуються ці показники? Що таке чиста та умовно-чиста продукція?

Тема 5. Оперативно-календарне планування і контроль.

Яке основне завдання оперативного планування і контролю? У чому полягає сутність календарного планування та диспетчерського регулювання і контролю? Назвіть види оперативно-календарного планування. Особливості оперативного планування на підприємствах різних типів виробництва. Які показники розраховують при оперативному плануванні. Охарактеризуйте види і системи оперативно-виробничих планів. Сутність оперативного контролю.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення виробництва.

Зміст та основні завдання плану матеріально-технічного забезпечення на підприємстві. Призначення та зміст балансу матеріально-технічного забезпечення. Які можливості методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах? Види запасів в плані матеріально-технічного забезпечення та їх планування. Планування потреби паливно-енергетичних ресурсах.

Тема 7. Планування потужності підприємства.

Що таке виробнича потужність, які її види? Які фактори визначають виробничу потужність підприємства? Розкрийте зміст понять: «вузьке місце», «провідна ланка», «пропускна спроможність обладнання». Які фонди часу використовують під час розрахунків потужності? Дайте характеристику методики визначення виробничої потужності для умов серійного виробництва. Як проводять обґрунтування виробничої програми потужністю підприємства? Які показники характеризують використання виробничої потужності? Розкрийте методику їх обчислення та напрями поліпшення.

Тема 8. Персонал і оплата праці.

Мета розроблення плану персоналу та оплати праці. Місце плану персоналу та оплати праці серед інших розділів загального плану підприємства. Структура плану персоналу та оплати праці. Етапи розроблення плану персоналу та оплати

праці. Методи вимірювання продуктивності праці. Методи планування продуктивності праці. Зміст методу коригування базової продуктивності праці під дією техніко-економічних факторів. Плановий бюджет робочого часу і методика його розрахунку. Методи планування чисельності персоналу. Зміст державного й договірної регулювання оплати праці. Структура фонду оплати праці.

Методи планування фонду оплати праці. Фонди годинної, денної та місячної оплати праці робітників і порядок їх розрахунку. Середня заробітна плата і методика її розрахунку.

Тема 9. Виробнича інфраструктура.

Вплив виробничої інфраструктури підприємства на ефективність господарювання. Завдання річного плану роботи інструментального цеху. Організації ремонтно-профілактичних робіт на підприємстві. Виробнича програма ремонтно-механічного цеху. Види робіт, що включаються до виробничої програми транспортного цеху, проблеми забезпеченості достатньої збалансованості між основним виробництвом та виробничою інфраструктурою підприємства.

Тема 10. Витрати виробництва.

Які використовують вихідні дані та які питання вирішуються під час планування собівартості продукції? У якій послідовності розробляють план собівартості продукції? Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва? Із чого складається собівартість реалізованої продукції? Які витрати включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)? Які витрати включають до калькуляційної статті «загальновиробничі витрати»? У якій послідовності складають зведений кошторис витрат операційної діяльності?

Тема 11. Фінансове планування і контроль на підприємстві.

Які використовують вихідні дані та які питання вирішуються під час планування собівартості продукції? У якій послідовності розробляють план собівартості продукції? Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва? Із чого складається собівартість реалізованої продукції? Які витрати включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)? Які витрати включають до кальку-

ляційної статті «загальновиробничі витрати»? У якій послідовності складають зведений кошторис витрат операційної діяльності?

Тема 12. Планування і контроль оновлення продукції.

«Життєвий цикл» продукції, його склад і структура. Зміст і етапи науково-технічної підготовки виробництва нової продукції. Завдання підготовки виробництва нової продукції в сучасних умовах господарювання. Обчислення трудомісткості, тривалості та вартості підготовки виробництва нової продукції. Закономірності зміни трудомісткості виготовлення одиниці виробу. Сукупність «кривих освоєння». Графіки зміни собівартості, якщо «криві освоєння» мають різні характеристики. Складання кошторису витрат на підготовку виробництва. Обчислення трудомісткості окремих циклів робіт та тривалості етапів технічної підготовки виробництва нового виробу.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток.

У чому полягають завдання і який зміст плану організаційного й технічного розвитку підприємства? Дати характеристику системи показників плану організаційно-технічного розвитку підприємства? Який порядок розробки планів організаційного й технічного розвитку підприємства? Як визначається економічна ефективність інвестицій із коротким інвестиційним циклом? Які показники характеризують ефективність інвестицій? Назвати і дати характеристику джерелам фінансування організаційних і технічних заходів.

Тема 14. Бізнес-планування.

Потреба вітчизняних підприємств у бізнес-плануванні, його особливості. Яка спрямованість бізнес-плану? Основні групи бізнес-проектів і різновиди бізнес-планів. Які основні розділи бізнес-плану? Чи можна вважати їх уніфікованими? Що і як саме впливає на зміст і структуру бізнес-плану та на вибір методики його розроблення? Яка загальна процедура бізнес-плану, логіка взаємозв'язків і послідовність етапів? Як оцінюють середовище для бізнесу? Склад і послідовність формування плану маркетингу в бізнес-плані.

2.4 «Економіка і організація інноваційної діяльності»

Зміст дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 4 – Перелік тем дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»

№ теми	Найменування
1	Цілі і напрямки інноваційної діяльності підприємства
2	Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування
3	Менеджмент інновацій
4	Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції
5	Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства
6	Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства
7	Система фінансування інноваційних процесів
8	Особливості ціноутворення на наукомістку і науково-технічну продукцію
9	Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства

Тема 1. Цілі і напрямки інноваційної діяльності підприємства.

Сутнісна характеристика інноваційних, процесів і мета курсу «Економіка і організація інноваційної діяльності». Циклічна концепція розвитку інновацій і поняття інноваційного циклу. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Інноваційна діяльність підприємств. Вплив інноваційних процесів на розвиток виробництва.

Тема 2. Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування.

Загальна характеристика і місце інноваційної політики в загальній стратегії підприємства. Складові елементи і чинники впливу на формування інноваційної політики. Недоліки та переваги великих і малих підприємств щодо розробки і впровадження тієї чи іншої інноваційної політики. Прогнозування і планування

інноваційної діяльності підприємства. Економічний аналіз інноваційної діяльності підприємства.

Тема 3. Менеджмент інновацій.

Інноваційна стратегія фірми і менеджмент інновацій їх суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій. Організація і управління інноваційною діяльністю. Оперативний менеджмент інновацій.

Тема 4. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції.

Техніко-технологічний стан підприємства. Оціночні показники техніко-технологічного стану підприємства. Здатність підприємства до технологічних змін. Оновлення продукції і оцінювання ринкових і виробничих можливостей створення нової продукції. Функціонально-економічне обґрунтування оновлення асортименту продукції.

Тема 5. Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства.

Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності. Бізнес і нові форми інтеграції науки і виробництва. Засоби ефективного впровадження інновацій і формування нових центрів: технопарки, технополіси, фірми-інкубатори, науково-промислові консорціуми, кластери.

Тема 6. Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства.

Макроекономічне регулювання інноваційної діяльності і державна інноваційна політика. Правові аспекти інноваційної діяльності. Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності на рівні підприємства. Форми і методи її організації.

Тема 7. Система фінансування інноваційних процесів.

Стратегія фінансування інноваційної діяльності. Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності. Фінансування та його особливості. Інноваційний проект як об'єкт інвестування.

Тема 8. *Особливості ціноутворення на наукомістку і науково-технічну продукцію.*

Особливості формування ціни інновацій. Розрахунок базової ціни нововведень. Вартість ліцензії та методи її розрахунку. Моделі цін та інжинірингові послуги.

Тема 9. *Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.*

Суть і основні принципи вимірювання ефективності інновацій. Критерії та показники ефективності інноваційної діяльності. Соціальні результати технологічних змін. Шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО- КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

Державні экзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом передбачають атестацію випускників за циклом професійних дисциплін, що дозволяє оцінити професійний рівень, а також рівень інтелектуального потенціалу випускників.

При прийнятті Державних екзаменів враховуються наступні критерії оцінювання:

- знання навчального матеріалу дисципліни;
- уміння застосовувати теоретичні знання на практиці та вирішення прикладних завдань;
- загальна та професійна мова відповіді.
- рівень фахової підготовленості випускника, вміння поєднувати теоретичні знання із практичними;
- якість доповіді (обґрунтованість, чіткість, стислість), здатність впевнено та правильно відповідати на теоретичні питання і обґрунтовувати практичні дії,
- здібність випускника логічно будувати свою доповідь, аргументовано відстоювати власну точку зору.

Державна комісія перевіряє бланк оцінювання за ключем і зазначає співпадіння (правильні відповіді) і розбіжності (помилкові відповіді), підраховує і зазначає кількість правильних відповідей та проставляє оцінку за тестування. Загальна оцінка з екзаменів складається з оцінки за відповідь на теоретичні питання і виконання практичного (рішення задачі). Таким чином, оцінювання ступеню досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки випускників відбувається відповідно до визначених об'єктивних критеріїв. Загальні критерії оцінювання тестових завдань та результатів розв'язання аналітично-розрахункової задачі наведені у табл. 5.

Таблиця 5 – Загальні критерії підсумкового оцінювання результатів Державних екзаменів

Підсумкова оцінка	Умови оцінювання	Критерії оцінювання:	
		тестових завдань	результатів розв'язання аналітично-розрахункової задачі
1	2	3	4
«відмінно» (за шкалою ECTS – «А»)	випускник глибоко і вичерпно знає предмет, основну (обов'язкову) літературу за програмою дисципліни, повно, чітко і грамотно відповідає на питання в обсязі програми, правильно вирішує практичні питання, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за виконання практичних питань (задачі) оцінка повинна бути не нижче «відмінно»	завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано і оформлено належним чином. Наведено понад 90% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки й пропозиції аргументовані й оформлені належним чином
«дуже добре» (за шкалою ECTS – «В»)	випускник твердо знає предмет, основну літературу за програмою дисципліни, впевнено відповідає на питання в обсязі програми, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за деякими показниками є недоліки не принципового характеру, якість відповідей вступника у відношенні точності і чіткості викликає зауваження чи виправлення членів ДЕК у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання завдання оцінка повинна бути не нижче «дуже добре»	завдання виконано повністю, але припущення незначних неточностей у оформленні; або за умови належного оформлення завдання виконаного не менше як на 80%. Наведено понад 84-90% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано повністю, але припущено незначні неточності в розрахунках або оформленні; або за умови належного оформлення, завдання виконано не менше, як на 85%
«добре» (за шкалою ECTS – «С»)	випускник твердо знає предмет, основну літературу за програмою дисципліни, впевнено відповідає на питання в обсязі програми, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за деякими показниками є недоліки не принципового характеру, якість відповідей вступника у відношенні точності і чіткості викликає зауваження чи виправлення членів ДЕК у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання завдання оцінка повинна бути не нижче «добре»	завдання виконано повністю, але припущення незначних неточностей у оформленні. Наведено понад 76-83% правильних відповідей	Завдання виконано повністю, але припущено незначні неточності в розрахунках; або за умови належного оформлення, завдання виконано не менше як на 80%

1	2	3	4
«задовільно» (за шкалою ECTS – «D»)	випускник виявив знання лише основного матеріалу, але на засвоєє деталей заданого питання, невпевнено вміє використовувати отримані знання для пояснення поставлених питань, а при рішенні практичних задач допускає помилки не принципового характеру, для одержання правильних відповідей потрібна була допомога членів підкомісії у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання практичних питань(задачі) оцінка повинна бути не нижче «задовільно»	завдання виконаного не менше як на 70% за умови належного оформлення; або не менше як на 80% за умови припущення незначних помилок у оформленні. Наведено понад 68-75% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано не менш як на 70% за умови належного оформлення; або не менш як на 80% за умови припущення незначних помилок у розрахунках
«достатньо» (за шкалою ECTS – «E»)		Наведено 60-68% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано не менш як на 65% за умови належного оформлення; або не менш як на 75% за умови припущення незначних помилок у розрахунках або оформленні
«незадовільно» (за шкалою ECTS – «FX»)	випускник має поверхневе уявлення із заданих питань, з труднощами застосовує на практиці отримані знання, а при вирішенні практичних питань показав незнання їхнього рішення, і оцінений «незадовільно»	Наведено менше 55% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано або виконане менш як на 50%, припущені принципові помилки в розрахунках і оформленні

Таким чином, результати оцінювання Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом полягають у наступному:

1. Оцінка «відмінно» – виставляється за наступних умов:

- творчий підхід до засвоювання матеріалу, повнота і правильність виконання завдання;
- вміння застосовувати різні принципи і методи в конкретних ситуаціях;
- глибокий аналіз фактів та подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень;
- чітке, послідовне викладання відповіді на папері;
- вміння пов'язати теорію і практику.

2. Оцінка «добре» – виставляється за наступних умов:

- мають місце деякі неprincipові помилки несуттєвого характеру у викладанні відповідей при повних знаннях програмного матеріалу;
- переважання логічних підходів перед творчими у відповідях на питання;
- не завжди правильне прогнозування подій від прийнятих рішень;
- вміння пов'язати теорію з практикою.

3. Оцінка «задовільно» – виставляється за наступних умов:

- репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу;
- недостатня повнота викладання матеріалу, але при обов'язковому виконанні (можливо з несуттєвими помилками) тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладанні матеріалу;
- нечітке викладання матеріалу на папері, порушення логічної послідовності при викладанні матеріалу;
- утруднення при практичному втіленні прийнятих рішень.

4. Оцінка «незадовільно» – виставляється за наступних умов:

- відсутність знань по більшій частині матеріалу, погане засвоєння принципових положень дисциплін;

- наявність грубих, принципових помилок при практичному виконанні отриманих завдань;
- невиконання або виконання з великими помилками тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- неграмотне і неправильне викладання відповідей на папері.

Підсумкова оцінка Державних екзаменів складається з середньої оцінки за кожний з етапів (60% за тестове випробування, 40% за розв'язання комплексної ситуаційної задачі). При чому оцінка за практичну частину завдання повинна бути не нижче загальної оцінки, основу якої складає вміння грамотно застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних питань.

Студентам, які не склали Державні екзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом з поважних причин (підтверджених документально), ректором Академії може бути надана можливість здачі екзамену під час підготовки до інших державних екзаменів.

Протоколи засідання Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами Державної екзаменаційної комісії.

4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

Обговорення результатів Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом у відношенні до кожного випускника проводиться на закритому засіданні Державної екзаменаційної комісії. При визначенні підсумкової оцінки члени комісії користуються обчисленням її як середнього арифметичного показника.

Рішення щодо оцінки знань студента приймається Державною екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які приймали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати Державних екзаменів за фахом оголошуються випускникам після оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка виконання завдань студентів, відмічаються високо професійні та ґрунтовні роботи, характеризується рівень теоретичної економічної підготовки студентів.

Після закінчення роботи Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів за фахом її голова складає звіт.

Підсумки Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом обговорюються на засіданні Вченої ради Академії, ради факультету «Економіка і підприємництво», кафедри «Економіка будівництва».

Ректорат Харківської національної академії міського господарства, рада факультету «Економіка та підприємництво», кафедра «Економіка будівництва» за підсумками Державних екзаменів розробляють та здійснюють відповідні заходи, спрямовані на подальше удосконалення викладання дисциплін професійного спрямування, підвищення якості професійної підготовки фахівців.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2000.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: ТОВ «Борисфен – М», 1996.
3. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения: Уч. пособие. – М.: Дело и Сервис, 1999.
4. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005.
5. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2006.
6. Смирнов Э.А. Разработка управленческих решений: Учеб. для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
7. Світлична Т.І. Теоретичні основи курсу «Економічний ризик та методи його вимірювання». Друге видання, доповнене і перероблене: Навч. посібник. – Х.: ХДАМГ, 2004.
8. Абчук В.А. Предпринимательство и риск. – Л.: ЛФ ВИПК РП, 1991.
9. Глуценко В.В. Управление рисками. Страхование. – Железнодорожный: Крылья, 1999.
10. Дубров А.М., Лагаша Б.А., Хрусталеv Е.Ю. Моделирование рисковvх ситуаций в экономике и бизнесе: Уч. пособие / Под ред. Б.А. Лагоши. – М.: Финансы и статистика, 1999.
11. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. – К.:ЦУЛ, 2003.

«Стратегія підприємства»

1. Ансофф И. Стратегическое управление. – М.: Экономика, 1989.
2. Аркадьева В. Приоритетные направления стратегии промышленного предприятия // Бизнес-информ, 1998, № 3.
3. Армстронг Майкл. Основы менеджмента. Как стать лучшим руководителем. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998.
4. Белорус О. и др. Менеджмент предприятия в условиях стратегических неожиданностей // Экономика Украины, 1992, № 2.
5. Боди Дэвид, Пэйтон Роберт. Основы менеджмента: пер. с англ. / Под ред. Ю. Н. Каптуревского. – СПб.: Издательство «Питер», 1999. – 816 с.
6. Брэддик У. Менеджмент в организации. – М.: ИНФРА-М, 1997.
7. Василенко В.А., Мельник И.Е. Стратегии и инновации в системе менеджмента. – М.: МГИУ, 2000.
8. Власько Д.А., Быков А.А., Дражек В. Стратегическое управление. – Минск: Тэхнологія: Издательство БГДУ, 1997. – 467 с.
9. Виханский О.С. Стратегия управления: Учебник. – М.: Изд. ЮНИТИ, 1997.
10. Герчикова И.М. Менеджмент. – М.: Банки и биржи, 1994.
11. Градов А.П. Экономическая стратегия фирмы. – СПб., 1995.
12. Григорьев А.В. Стратегический маркетинг. – М.: Прогресс, 1991.
13. Друкер Питер. Управление, нацеленное на результат. – М., 1992.
14. Друкер Питер. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы: Перевод с англ. – М.: Book Chamber International, 1992.
15. Ефремов В.С. Стратегия бизнеса. Концепция и метод планирования. – М.: Финпресс, 1998.
16. Захарченко В. Стратегия предприятия в переходной экономике // Бизнес-информ, 1998, № 13-15.
17. Идрисов А.Б., Картышев С.В., Постников А.В. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций. – 2-е изд. – М.: Филинь, 1996.
18. Инновационный менеджмент: Пособие / Под ред. Завлина П.Н. – М., 1998.
19. Карлофф Б. Деловая стратегия. – М., 1993.

20. Клиланд Д. Стратегическое планирование и хозяйственная политика. – М.: Прогресс, 1982.
21. Казанцев А.К., Подлесных В.И., Серова Л.С. Практический менеджмент: В деловых играх, хозяйственных ситуациях, задачах и тестах: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000.
22. Каспин В.И. Стратегический менеджмент: Учебное пособие. – М.: МГИУ, 1998.
23. Кунц Г., О’Доннел. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. – М.: Прогресс, 1981.
24. Менеджмент организации. Учебное пособие / Румянцева З.Н., Соломатин Н.А. и др. – М.: ИНФРА-М, 1995.
25. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 1994.
26. Модуль № 4. «Стратегическое управление» / Под ред. Попова С.А. – М.: ИНФРА-М, 1999.
27. Молодчик А.В. Менеджмент: стратегия, структура, персонал. – М.: Высшая школа, 1997.
28. Никешин С.Н. Внешняя среда экономических систем. – СПб.: Издательство «Два-Три», 1994.
29. Портер Майкл. Международная конкуренция. – М.: Международные отношения, 1993.
30. Пути и альтернативы в стратегии фирмы / Под ред. Крупнова М.В. – М.: Просвещение, 1995.
31. Санталайнен Тимо и др. Управление по результатам: Пер. с финского. – М: Универс, 1993.
32. Стерлин Л.Р., Тулин И.В. Стратегическое планирование в промышленных корпорациях США. – М.: Наука, 1990.
33. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: Учебник для вузов. Пер. с англ. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998.
34. Управление персоналом организации: Учебник / Под ред. А.Я. Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 1998.

35. Фатхудинов Р.А. Производственный менеджмент: Учебник. – М.: Банки и биржи, ЮНИТА, 1997.
36. Хоскинг Л. Курс предпринимательства. – М.: Международные отношения, 1993.
37. Шершньова З.Е., Оборська С.В. Стратегія управління: Навч. посібник. – К., 1998.

«Планування і контроль на підприємстві»

1. Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 392 с.
2. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник / За заг. ред. В.Є. Москалюка. – К.: КНЕУ, 2005. – 384 с.
3. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.: «Каравела», 2003. – 423 с
4. Тянь Р.Б. Планирование деятельности предприятия: Учебн. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 156 с.
5. Швайка Л.А.. Планування діяльності підприємства. Навч. посібник. – Л.: Новий світ-2000, 2003. – 268 с.
6. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы: Учебно-методическое пособие. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 248 с
7. Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 392 с.
8. Бизнес-план: методические материалы. – М.: Финансы и статистика, 1995.
9. Бизнес-планирование / Под редакцией Попова В.М. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 672 с
10. Зінь В.А., Турченко М.О. Планування діяльності підприємства: Підручник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2004. – 320 с.
11. Ильин А.И. Планирование на предприятии: Учеб. пособие в 2 ч. – Мн.: ООО «Новое знание», 2000. – 312 с.
12. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.

13. Тимошенко В.М. Планування діяльності підприємства: Конспект лекцій. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 213 с.
14. Шпаків Н.Н. Як зробити бізнес-план підприємства (практичне керівництво). – К., 1994. – 96 с.
15. Тимошенко В.М. Методичні вказівки до самостійного вивчення та практичних занять з дисципліни «Планування діяльності підприємства» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 0501 «Економіка і підприємництво», спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). – Х.: ХНАМГ, 2010.
16. Тимошенко В.М. Методичні вказівки та завдання для контрольних робіт для студентів заочної форми навчання з дисципліни «Планування діяльності підприємства» (для студентів спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). – Х., ХНАМГ, 2010.

«Економіка і організація інноваційної діяльності»

1. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.
2. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища школа., 2002. – 254 с.
3. Інвестиційний менеджмент / Гриньова В.М., Колода В.О., Лепейко Т.І., Великий Ю.М. / Під заг. редакцією д.е.н., проф. Гриньової В.М. – Х.: ВД «Інжек», 2004. – 368 с.
4. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.П. Семіноженко. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.
5. Державне регулювання інноваційного розвитку України / Гаман М.В. – К., 2005. – 388 с.
6. Економіка та організація інноваційної діяльності / Павленко І.А. – К., 2004. – 204 с.
7. Інноваційна діяльність у сільському господарстві: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Міщенко І.М. – К., 2005. – 20 с.

8. Математичне моделювання інноваційної діяльності підприємства з врахуванням ризику: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Пасловська І.М. – Л., 2004. – 20 с.
9. Міжнародна науково-технічна інтеграція країни в контексті стратегії інноваційного розвитку: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ходикіна В.В. – Донецьк, 2005. – 20 с.
10. Состояние и перспективы законодательного обеспечения инновационной деятельности в Украине: экономико-правовой аспект / Смеричевский С.Ф., Высоцкий Д.Е. – Донецк, 2004. – 124 с.
12. Стратегічне планування в реалізації інновацій на підприємстві: Автореф. дис. канд. екон. наук / Михальчик С.О. – Хмельницький, 2005. – 20 с.
13. Стратегія інноваційного розвитку підприємства: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Гриньов А.В. – Донецьк, 2004. – 36 с.
14. Аналіз і оцінка інвестиційних проектів / Єрмошенко М.М., Плужніков І.О. – К., 2004. – 156 с.
15. Державне регулювання інноваціями: Україна та зарубіжний досвід / Гаман М.В. – К., 2004. – 312 с.
16. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології / Хрущ Н.А. – Хмельницький, 2004. – 309 с.
17. Інвестиційна діяльність в машинобудівельному комплексі центрального економічного регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Дульська І.В. – К., 2004. – 20 с.
18. Інвестиційне забезпечення розвитку будівельного комплексу регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Сидорченко Т.Ф. – Л., 2005. – 20 с.
19. Інвестування / Пересада А.А. – К., 2004. – 250 с.
20. Маркетинг у залученні іноземних інвестицій: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Грамотнєв В.Є. – К., 2004. – 20 с.
21. Методологічне та методичне забезпечення формування стратегій інвестиційної діяльності промислових підприємств: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Ястремська О.М. – Х., 2004. – 36 с.

22. Організаційно-економічний механізм активізації інвестиційної діяльності підприємств чорної металургії: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Кабанець О.В. – Донецьк, 2004. – 20 с.
23. Організація і управління інвестиційною діяльністю підприємств харчової промисловості: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Плетень Ю.І. – Донецьк, 2005. – 20 с.
24. Оцінка і підвищення інвестиційної привабливості підприємств: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Мешков А.В. – Донецьк, 2004. – 20 с.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<input type="text"/> %	Оцінка з тестів	<input type="text"/>	Оцінка задачі	<input type="text"/>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<input type="text"/>
--------------------------	------------------------	--------------------	----------------------	------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Роботу перевірили: Голова комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

Член комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Стратегія підприємства»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<input type="text"/> %	Оцінка з тестів	<input type="text"/>	Оцінка задачі	<input type="text"/>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<input type="text"/>
-----------------------	------------------------	-----------------	----------------------	---------------	----------------------	-------------------	----------------------

Роботу перевірили: Голова комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

ДЕРЖАВНИЙ БАКАЛАВРСЬКИЙ ІСПИТ

Спеціальність Економіка будівельного підприємства Триместр 12, 2010/2011 навч. рік

Навчальний предмет «Планування і контроль на підприємстві»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Основні складові технології планування.
2. Завдання, зміст і мета складання фінансового плану.
3. Значення взаємозв'язку функцій планування і контролю в процесі управління діяльністю підприємства.
4. Задача.

Затверджено на засіданні кафедри Економіка будівництва

Протокол № 11 від 24 травня 2011 р.

Голова ДЕК, проф.

Торкатюк В.І.

Секретар ДЕК

Токар Л.А.

Заступник декана

Соколов Д.В.

Доцент

Чеканова Л.Г.

Ст. викладач

Тимошенко В.М.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px; display: flex; align-items: center; justify-content: center;">%</div>	Оцінка з тестів	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>	Оцінка задачі	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>
-----------------------	---	-----------------	---	---------------	---	-------------------	---

Роботу перевірили: Голова комісії _____	(підпис)	_____	(Прізвище та ініціали)
Член комісії _____	(підпис)	_____	(Прізвище та ініціали)
Член комісії _____	(підпис)	_____	(Прізвище та ініціали)

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»).

Укладач: **Соболева** Ганна Григорівна

Комп'ютерний набір *Г. Г. Соболева*

Комп'ютерне верстання *Г. О. Павлова*

План 2011, поз. 669М

Підп. до друку 23.05.2011 р.

Формат 60х84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,7

Тираж 50 прим.

Зам. № ____

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ
«БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

**(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)**

Програма державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напрямку підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Г. Г. Соболева. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 41 с.

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Укладач: Г. Г. Соболева

Рецензент: В. І. Торкатюк

Рекомендовано кафедрою Економіки будівництва,
протокол № 1 від «30» серпня 2010 р.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Загальні положення	4
1.1. Підготовка до державних екзаменів, формування державної екзаменаційної комісії	6
1.2. Вимоги до тестових та комплекту аналітично-розрахункових завдань	8
1.3. Процедура проведення державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	10
2. Розгорнута програма дисциплін:	
2.1. «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»	12
2.2. «Стратегія підприємства»	15
2.3. «Планування і контроль на підприємстві»	17
2.4. «Економіка і організація інноваційної діяльності»	22
3. Критерії оцінювання результатів державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	25
4. Підведення підсумків державних екзаменів на здобуття освітньо- кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом	30
Список джерел	31
Додаток 1. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»	38
Додаток 2. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Стратегія підприємства»	39
Додаток 3. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Планування і контроль на підприємстві»	40
Додаток 4. Зразок бланку відповідей на тестові завдання Державного екзамену з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»	41

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Державні экзаменаци на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом – виступають одним з етапів навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти та однією з форм державної атестації випускників. Метою даних екзаменів є реалізація змісту освіти на освітньо-кваліфікаційному рівні «Бакалавр» відповідно до державних стандартів освіти.

Організація навчального процесу кафедрою «Економіка будівництва» Харківської національної академії міського господарства здійснюється відповідно до закону України «Про освіту», «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», державних галузевих стандартів вищої економічної освіти.

Державні экзаменаци на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом спрямовані на перевірку та оцінку рівня фахової підготовки бакалавра, його здатність використовувати набуті фундаментальні знання, уміння та навички в ході виконання ним своїх функціональних обов'язків, виявлення студентами здатності самостійно узагальнювати і критично оцінювати тенденції соціально-економічного розвитку держави та особливостей функціонування підприємств.

Кафедрою «Економіки будівництва» розроблені та затверджені засоби діагностики якості вищої освіти для кількісного і якісного оцінювання знань студентів, які навчаються в ХНАМГ за спеціальністю «Економіки будівництва». Засобами діагностики для Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом виступають тестові та аналітико-розрахункові завдання за відповідними нормативними дисциплінами: «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Стратегія підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Економіка і організація інноваційної діяльності».

Зміст кожного розділу Державних екзаменів представлено розгорнутою програмою дисциплін. Програма Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» побудована на основі:

- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Стратегія підприємства» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства»;
- програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства».

Програму Державних екзаменів розроблено викладачами з урахуванням вимог навчального плану. Вона знайомить студентів з методикою підготовки Державних екзаменів, висвітлює питання з циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Зміст програми охоплює основну проблематику дисциплін, які дають змогу перевірити і оцінити набутий необхідний рівень знань та практичних навичок бакалавра. Програма Державних екзаменів має таку структуру:

1. Загальна частина (висвітлює організаційні питання проведення екзаменів).
2. Перелік дисциплін, за якими будуть атестуватися студенти, та зміст кожного розділу (назва розділу програми Державних екзаменів відображає напрямок майбутньої діяльності).
3. Критерії оцінювання Державних екзаменів.
4. Список рекомендованої літератури.

1.1. ПІДГОТОВКА ДО ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ, ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

Організаційна підготовка до Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом проводиться згідно з розпорядженням ректора ХНАМГ кафедрою «Економіка будівництва» разом з навчальним відділом, деканатом Факультету «Економіка і підприємництво», а також включає підготовку за заздалегідь розробленим планом.

Для підготовки і здачі державних екзаменів виділяється не менше п'яти учбових днів, протягом яких організовується читання оглядових лекцій обсягом 18 годин, проведення групових та індивідуальних консультацій.

Прийом Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом здійснюється Державною екзаменаційною комісією, яка створюється кожного навчального року. Державна екзаменаційна комісія формується з числа професорсько-викладацького складу кафедри «Економіка будівництва» у кількості трьох осіб, на чолі з головою – висококваліфікованим фахівцем в області економіки будівництва, який має вчену ступінь або звання.

Голова Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом затверджується ректором, за погодженням з деканом, навчальним відділом. Для оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії призначається секретар.

Персональний склад комісії затверджується ректором Академії не пізніше як за місяць до початку державного екзамену.

Розклад проведення Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом затверджується першим проректором академії з навчальної роботи і доводиться до відома студентів не пізніше як за місяць до його початку.

Екзамен проводиться за білетами, складеними у відповідності з програмою Державних екзаменів за фахом. Кожний білет складається з 50 тестових завдань і одного практичного завдання, яке дає можливість перевірити знання студентів

з дисциплін: «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Стратегія підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Економіка і організація інноваційної діяльності». Білети затверджуються на засіданні Вченої ради (факультету економіки і підприємництва).

У державну екзаменаційну комісію до початку екзамену надаються такі документи:

- наказ ректора Академії (декана факультету «Економіка і підприємництво») про допуск студентів до державного екзамену;
- довідка про виконання студентами навчального плану та отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт тощо.

Таким чином, до Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом допускаються студенти, які закінчили вивчення усіх теоретичних дисциплін, склавши усі заліки та іспити у відповідності з навчальним планом підготовки бакалавра напряму 6.030504 «Економіка підприємства».

Державні екзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом проводиться письмово у формі відповідей на запитання білета. У процесі підготовки відповідей екзаменованій може користуватися програмами дисциплін, що увійшли до державного екзамену, а також нормативними матеріалами.

Державний екзамен проводиться на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів: на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів та громадських організацій Академії. Тривалість Державних екзаменів за фахом однієї групи студентів – не більше трьох годин.

Тривалість засідання Державної екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

1.2. ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ ТА КОМПЛЕКТУ АНАЛІТИЧНО-РОЗРАХУНКОВИХ ЗАВДАНЬ

В процесі підготовки до проведення Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом перед членами ДЕК стоїть завдання підготувати теоретичну та практичну частину білетів іспиту. Теоретична частина представлена тест-завданнями, а практична – аналітично-розрахунковими завданнями.

Важливими вимогами до побудови тестових завдань виступають:

1. Засобом діагностики є тестове завдання закритої форми з запропонованими відповідями, з множинним вибором (чотири відповіді, тільки одна з яких є правильною).

2. Система базових тестових завдань сформована шляхом експертної оцінки кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістові модулі з комплексу нормативних дисциплін, які визначено у освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра з економіки підприємства.

3. Загальна структура: Базові тестові завдання, які включено до державної атестації, згруповано відповідно до змістових модулів нормативних дисциплін.

4. Тестові завдання закритої форми складаються з трьох компонентів:

- а) інструкції до їх виконання;
- б) запитальної (змістової) частини;
- в) відповідей.

5. Форма подання тестових завдань повинна задовольняти певним рекомендаціям:

5.1. Тестові завдання однакової форми мають супроводжуватись однією інструкцією з їх виконання. При зміні форми тестових завдань формується відповідна нова інструкція.

5.2. Текст інструкції повинен відрізнятися від основного тексту (іншим шрифтом або активним кольором тощо) та відокремлюватися від тестових завдань двокрапкою.

5.3. Запитальна частина тестового завдання формується у стверджувальній або запитальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення.

5.4. Запитальна частина тестового завдання виділяється великими літерами або активним кольором.

5.5. Елементи відповіді частини тестового завдання мають окрему індексацію.

5.6. Можливі відповіді не відокремлюються будь-яким знаком.

5.7. Відповіді розташовуються під запитальною частиною симетрично.

5.8. Якщо відповіді передбачає певну процедуру обчислювання, то остання повинна бути простою, без необхідності застосування складних технічних засобів.

6. Внесення розробниками тесту змін при перегляді та перезатвердженні галузевої компоненти державних стандартів вищої освіти є обов'язковим.

7. Тест (добірка тестових завдань кожного варіанту) має включати кількість тестових завдань, що є достатньою для забезпечення відповідної точності методу вимірювання. Ця характеристика має назву довжина тесту і складає 50 тестових завдань.

8. Тест має забезпечити пропорційне представництво всіх визначених до державної атестації дисциплін та різноманітних змістовних модулів зі складу кожної з цих дисциплін. Представництво кожної нормативної дисципліни у кожному варіанті забезпечується пропорційно до обсягу (кількості кредитів) її вивчення.

9. Кількість варіантів тестів до державного екзамену має бути не меншою за 50.

У свою чергу, прийнято виділяти і наступні вимоги до побудови аналітично-розрахункових задач:

1. Аналітично-розрахункова задача за змістовним модулями моделює умови, з якими може зустрітися випускник у практичній діяльності на первинних посадах, імітує етапи процесу підготовки, прийняття і реалізації управлінського рішення.

2. Тривалість розв'язання: 2 астрономічні години.

3. Структура задачі:

1) характеристика вихідних умов;

2) інформаційне забезпечення;

3) завдання – навести ґрунтовний висновок з поясненням всіх кроків вирішення завдання.

4. Кожна задача доповнюється еталонним рішенням (покроковий алгоритм, форми робочих таблиць, основні формули розрахунків, індикативні числові відповіді, зразки форм документів тощо).

5. На державних екзаменах кількість різних задач у комплекті на один екзамен має бути не меншою ніж 50.

1.3. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

1. На першому етапі – здійснення письмового або комп'ютерного тестування протягом 1 астрономічної години.

2. У разі проведення письмового тестування використовуються стандартизовані бланки. Зразок оціночного бланку для оцінювання результатів державної атестації бакалавра з напряму підготовки «Економіка підприємства» наведено у Додатку 1-4.

3. На екзамені кожний студент групи отримує бланк для оцінювання відповіді. Члени комісії проводить інструктування щодо порядку заповнення бланку оцінювання. У бланку оцінювання кожен студент повинен зазначити власні реквізити (групу, прізвище, ініціали), дату проведення тестування.

4. Державна екзаменаційна комісія відкриває конверт з тестами. Отримавши бланки тесту, кожен студент у бланку відповідей фіксує номер свого варіанту. Номер правильної відповіді на кожне з тестових завдань проставляється до відповідної клітини поруч з номером запитання. Студент підписує бланк.

5. Бланк оцінювання через 60 хвилин здається Комісії разом з бланками тесту.

6. У разі проведення державного іспиту по білетам використовуються запитання за темами, сформованими відповідно до дисциплін.

7. У разі проведення комп'ютерного тестування використовуються програми, які забезпечують можливість рівномірного представництва тестових завдань пропорційно за розділами, сформованими відповідно до дисциплін.

2. РОЗГОРНУТА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІН

2.1. «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

Зміст дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 1 – Перелік тем дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

№ теми	Найменування
1	2
1	Сутнісна характеристика господарських рішень
2	Технологія прийняття рішень господарської діяльності
3	Методичні основи підготовки господарських рішень
4	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності
5	Прогнозування та аналіз господарських рішень
6	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності
7	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності
8	Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень
9	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень
10	Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику
11	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях
12	Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику
13	Якісне оцінювання підприємницьких ризиків
14	Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків
15	Основи ризик-менеджменту
16	Напрями і методи регулювання та зниження ступеню ризику

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.

Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Види та принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.

Процес, етапи, процедури, стилі та основні способи прийняття рішень та його елементи. Характер прийняття господарських рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

Тема 3. Методичні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень.

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей». Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.

Роль економіко-математичного моделювання у підготовці рішень. Критерії оцінки ефективності рішень. Прийняття рішень в умовах багатокритеріальності. Методи головного показника, зведеного показника, послідовних узгоджень.

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень.

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.

Природа невизначеності. Види невизначеності. Міри та шкали ступіня невизначеності. Невизначеність як першоджерело ризику. Чутливість. Сталість.

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.

Критерії прийняття рішень в умовах відсутності кількісних мір невизначеності: обережний критерій (критерій Вальда), оптимістичний критерій, компромісні

критерії, критерії мінімуму жалю. Критерії прийняття рішень в умовах наявності кількісної міри невизначеності.

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.

Основи теорії корисності. Суб'єктивний характер корисності. Оцінювання корисності. Функція корисності Неймана-Моргенштерна. Оцінювання схильності / несхильності до ризику. Детермінований еквівалент корисності.

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.

Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники, функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику.

Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.

Врахування ризику під час формування критеріїв прийняття рішень. Критерії, що мінімізують ризик. Застосування оцінок схильності / несхильності до ризику. Багатокритеріальність задач прийняття рішень за умов ризику.

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.

Види конфліктів. Цілі учасників конфліктних ситуацій. Моделі конфліктних ситуацій. Застосування елементів теорії ігор. Гарантований результат гри. Модель торгів.

Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику.

Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Якісні методи оцінювання ризику. Загальна характеристика методів. Зони та рівні ризику. Метод експертних оцінок.

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Кількісні методи аналізу та оцінювання ризику. Ймовірнісний підхід до оцінювання ризиків. Дерево ймовірностей. Детермінований еквівалент цільової функції.

Тема 15. Основи ризик-менеджменту.

Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання.

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику.

Відмовлення від ризику, зниження ризику, розподіл ризику, об'єднання ризиків, диверсифікація ризиків, хеджування ризиків.

2.2. «Стратегія підприємства»

Зміст дисципліни «Стратегія підприємства» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Стратегія підприємства» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 2 – Перелік тем дисципліни «Стратегія підприємства»

№ теми	Найменування
1	2
1	Стратегії підприємства
2	Визначення місії та цілей підприємства
3	Стратегічний аналіз зовнішнього середовища
4	Аналіз стратегічного потенціалу підприємства
5	Перспективне планування на підприємстві
6	Стратегія бізнесу
7	Функціональні стратегії
8	Стратегія диверсифікації діяльності підприємства
9	Стратегія зовнішнього розвитку підприємства
10	Корпоративна стратегія підприємства
11	Планування реалізації стратегії підприємства
12	Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні

Тема 1. Стратегії підприємства.

Поняття економічної стратегії. Основні складові економічної стратегії. Рівні і стадії процесу розробки стратегії.

Тема 2. Визначення місії та цілей підприємства.

Суть і значення місії. Стратегічні цілі і завдання. Вимоги для цілей. Загальні, специфічні і функціональні цілі.

Тема 3. Стратегічний аналіз зовнішнього середовища.

Концептуальні засади стратегічного аналізу. Суть, зміст та завдання стратегічного аналізу. Сфера його застосування. Зовнішнє оточення підприємства. Аналіз конкурентних сил у галузі. Завдання аналізу факторів зовнішнього середовища. Інформаційна база стратегічного аналізу.

Тема 4. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства.

Оцінка ефективності існуючої стратегії підприємства. Аналіз конкурентоспроможності витрат підприємства. Аналіз функціональних зон підприємства. Сильні і слабкі сторони підприємства. Оцінка загроз і можливостей підприємства.

Тема 5. Перспективне планування на підприємстві.

Еволюція систем планування. Довгострокове планування. Стратегічне планування. Прогнозування і його роль у діяльності підприємства.

Тема 6. Стратегія бізнесу.

Стратегічні альтернативи розвитку підприємства. Загальні принципи формування стратегій. Основні конкурентні стратегії. Стратегія організації – система бізнес-стратегій.

Тема 7. Функціональні стратегії.

Розробка виробничих стратегій. Розробка фінансової стратегії. Маркетингова стратегія. Стратегія управління персоналом. Розвиток корпоративної стратегії.

Тема 8. Стратегія диверсифікації діяльності підприємства.

Поняття стратегії диверсифікації. Категорії для оцінки диверсифікації. Диверсифікація в споріднені галузі. Корпоративні стратегії встановлення, економії та реструктуризації портфеля.

Тема 9. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства.

Зовнішнє оточення підприємства. Аналіз конкурентних сил у галузі. Завдання аналізу факторів зовнішнього середовища. Багатофакторний системний аналіз.

Тема 10. Корпоративна стратегія підприємства.

Основні підходи до формування стратегії підприємства. Типи стратегій. Розвиток корпоративної стратегії.

Тема 11. Планування реалізації стратегії підприємства.

Призначення і склад стратегічного плану підприємства. Технологія розробки стратегічних планів. Планування дій і оцінка плану.

Тема 12. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні.

Стратегія для конкуренції у фрагментованих галузях. Стратегія для фірм, що розвиваються. Стратегія для слабкого бізнесу і стратегії повороту. Вибір стратегії. Проблеми стратегічного управління і становлення менеджменту в Україні.

2.3. «Планування і контроль на підприємстві»

Зміст дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 3 – Перелік тем дисципліни «Планування і контроль на підприємстві»

№ теми	Найменування
1	2
1	Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві
2	Система планів підприємства
3	Маркетингові дослідження, планування збуту продукції
4	Виробництво продукції
5	Оперативно-календарне планування і контроль
6	Матеріально-технічне забезпечення виробництва
7	Планування потужності підприємства
8	Персонал і оплата праці
9	Виробнича інфраструктура

1	2
10	Витрати виробництва
11	Фінансове планування і контроль на підприємстві
12	Планування і контроль оновлення продукції
13	Організаційно-технічний розвиток
14	Бізнес-планування

Тема 1. Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві.

У чому полягає сутність планування як науки, в чому сутність контролю? Роль та зміст планування в ринковій економії, роль контролю в економічній діяльності підприємства. Назвіть принципи та методи планування. Які види внутрішньо-виробничого планування і контролю існують? Охарактеризуйте систему планових норм і нормативів. Як відбувається процес планування і контролю з погляду здійснення управлінських функцій на підприємстві? Яким є зміст планування у процесному аспекті?

Тема 2. Система планів підприємства.

Яким є уявлення планування діяльності підприємства в аспекті системного підходу? Методи планування, як їх можна класифікувати? Що таке синектична єдність методів планування? Як її досягти? Якими є основні підсистеми планування? У чому полягають їхні особливості? За якими основними розділами складають стратегічний і тактичний плани?

Тема 3. Маркетингові дослідження, планування збуту продукції.

Яке значення відіграє планування збуту в системі планування діяльності підприємства? Основні параметри впливу на збут. Сутність маркетингового дослідження ринку. Назвіть завдання маркетингової програми. Характеристика етапів планування збуту.

Тема 4. Виробництво продукції.

Що таке план виробництва продукції, його структура та показники? Що таке виробнича програма, які вимірники обсягу продукції. Які особливості формування виробничої програми в ринкових умовах? Що таке номенклатура й асортимент продукції? Календарний розподіл виробничої програми. Яка його позначка? У

чому суть оптимізації виробничої програми? Що таке товарна, валова, реалізована продукція? Як розраховуються ці показники? Що таке чиста та умовно-чиста продукція?

Тема 5. Оперативно-календарне планування і контроль.

Яке основне завдання оперативного планування і контролю? У чому полягає сутність календарного планування та диспетчерського регулювання і контролю? Назвіть види оперативно-календарного планування. Особливості оперативного планування на підприємствах різних типів виробництва. Які показники розраховують при оперативному плануванні. Охарактеризуйте види і системи оперативно-виробничих планів. Сутність оперативного контролю.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення виробництва.

Зміст та основні завдання плану матеріально-технічного забезпечення на підприємстві. Призначення та зміст балансу матеріально-технічного забезпечення. Які можливості методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах? Види запасів в плані матеріально-технічного забезпечення та їх планування. Планування потреби паливно-енергетичних ресурсах.

Тема 7. Планування потужності підприємства.

Що таке виробнича потужність, які її види? Які фактори визначають виробничу потужність підприємства? Розкрийте зміст понять: «вузьке місце», «провідна ланка», «пропускна спроможність обладнання». Які фонди часу використовують під час розрахунків потужності? Дайте характеристику методики визначення виробничої потужності для умов серійного виробництва. Як проводять обґрунтування виробничої програми потужністю підприємства? Які показники характеризують використання виробничої потужності? Розкрийте методику їх обчислення та напрями поліпшення.

Тема 8. Персонал і оплата праці.

Мета розроблення плану персоналу та оплати праці. Місце плану персоналу та оплати праці серед інших розділів загального плану підприємства. Структура плану персоналу та оплати праці. Етапи розроблення плану персоналу та оплати

праці. Методи вимірювання продуктивності праці. Методи планування продуктивності праці. Зміст методу коригування базової продуктивності праці під дією техніко-економічних факторів. Плановий бюджет робочого часу і методика його розрахунку. Методи планування чисельності персоналу. Зміст державного й договірної регулювання оплати праці. Структура фонду оплати праці.

Методи планування фонду оплати праці. Фонди годинної, денної та місячної оплати праці робітників і порядок їх розрахунку. Середня заробітна плата і методика її розрахунку.

Тема 9. Виробнича інфраструктура.

Вплив виробничої інфраструктури підприємства на ефективність господарювання. Завдання річного плану роботи інструментального цеху. Організації ремонтно-профілактичних робіт на підприємстві. Виробнича програма ремонтно-механічного цеху. Види робіт, що включаються до виробничої програми транспортного цеху, проблеми забезпеченості достатньої збалансованості між основним виробництвом та виробничою інфраструктурою підприємства.

Тема 10. Витрати виробництва.

Які використовують вихідні дані та які питання вирішуються під час планування собівартості продукції? У якій послідовності розробляють план собівартості продукції? Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва? Із чого складається собівартість реалізованої продукції? Які витрати включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)? Які витрати включають до калькуляційної статті «загальновиробничі витрати»? У якій послідовності складають зведений кошторис витрат операційної діяльності?

Тема 11. Фінансове планування і контроль на підприємстві.

Які використовують вихідні дані та які питання вирішуються під час планування собівартості продукції? У якій послідовності розробляють план собівартості продукції? Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва? Із чого складається собівартість реалізованої продукції? Які витрати включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)? Які витрати включають до кальку-

ляційної статті «загальновиробничі витрати»? У якій послідовності складають зведений кошторис витрат операційної діяльності?

Тема 12. Планування і контроль оновлення продукції.

«Життєвий цикл» продукції, його склад і структура. Зміст і етапи науково-технічної підготовки виробництва нової продукції. Завдання підготовки виробництва нової продукції в сучасних умовах господарювання. Обчислення трудомісткості, тривалості та вартості підготовки виробництва нової продукції. Закономірності зміни трудомісткості виготовлення одиниці виробу. Сукупність «кривих освоєння». Графіки зміни собівартості, якщо «криві освоєння» мають різні характеристики. Складання кошторису витрат на підготовку виробництва. Обчислення трудомісткості окремих циклів робіт та тривалості етапів технічної підготовки виробництва нового виробу.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток.

У чому полягають завдання і який зміст плану організаційного й технічного розвитку підприємства? Дати характеристику системи показників плану організаційно-технічного розвитку підприємства? Який порядок розробки планів організаційного й технічного розвитку підприємства? Як визначається економічна ефективність інвестицій із коротким інвестиційним циклом? Які показники характеризують ефективність інвестицій? Назвати і дати характеристику джерелам фінансування організаційних і технічних заходів.

Тема 14. Бізнес-планування.

Потреба вітчизняних підприємств у бізнес-плануванні, його особливості. Яка спрямованість бізнес-плану? Основні групи бізнес-проектів і різновиди бізнес-планів. Які основні розділи бізнес-плану? Чи можна вважати їх уніфікованими? Що і як саме впливає на зміст і структуру бізнес-плану та на вибір методики його розроблення? Яка загальна процедура бізнес-плану, логіка взаємозв'язків і послідовність етапів? Як оцінюють середовище для бізнесу? Склад і послідовність формування плану маркетингу в бізнес-плані.

2.4 «Економіка і організація інноваційної діяльності»

Зміст дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» визначено Програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» для бакалаврів за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» і розкривається в наступних темах (табл. 1).

Таблиця 4 – Перелік тем дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»

№ теми	Найменування
1	Цілі і напрямки інноваційної діяльності підприємства
2	Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування
3	Менеджмент інновацій
4	Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції
5	Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства
6	Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства
7	Система фінансування інноваційних процесів
8	Особливості ціноутворення на наукомістку і науково-технічну продукцію
9	Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства

Тема 1. Цілі і напрямки інноваційної діяльності підприємства.

Сутнісна характеристика інноваційних, процесів і мета курсу «Економіка і організація інноваційної діяльності». Циклічна концепція розвитку інновацій і поняття інноваційного циклу. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Інноваційна діяльність підприємств. Вплив інноваційних процесів на розвиток виробництва.

Тема 2. Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування.

Загальна характеристика і місце інноваційної політики в загальній стратегії підприємства. Складові елементи і чинники впливу на формування інноваційної політики. Недоліки та переваги великих і малих підприємств щодо розробки і впровадження тієї чи іншої інноваційної політики. Прогнозування і планування

інноваційної діяльності підприємства. Економічний аналіз інноваційної діяльності підприємства.

Тема 3. Менеджмент інновацій.

Інноваційна стратегія фірми і менеджмент інновацій їх суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій. Організація і управління інноваційною діяльністю. Оперативний менеджмент інновацій.

Тема 4. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції.

Техніко-технологічний стан підприємства. Оціночні показники техніко-технологічного стану підприємства. Здатність підприємства до технологічних змін. Оновлення продукції і оцінювання ринкових і виробничих можливостей створення нової продукції. Функціонально-економічне обґрунтування оновлення асортименту продукції.

Тема 5. Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства.

Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності. Бізнес і нові форми інтеграції науки і виробництва. Засоби ефективного впровадження інновацій і формування нових центрів: технопарки, технополіси, фірми-інкубатори, науково-промислові консорціуми, кластери.

Тема 6. Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства.

Макроекономічне регулювання інноваційної діяльності і державна інноваційна політика. Правові аспекти інноваційної діяльності. Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності на рівні підприємства. Форми і методи її організації.

Тема 7. Система фінансування інноваційних процесів.

Стратегія фінансування інноваційної діяльності. Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності. Фінансування та його особливості. Інноваційний проект як об'єкт інвестування.

Тема 8. *Особливості ціноутворення на наукомістку і науково-технічну продукцію.*

Особливості формування ціни інновацій. Розрахунок базової ціни нововведень. Вартість ліцензії та методи її розрахунку. Моделі цін та інжинірингові послуги.

Тема 9. *Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.*

Суть і основні принципи вимірювання ефективності інновацій. Критерії та показники ефективності інноваційної діяльності. Соціальні результати технологічних змін. Шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО- КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

Державні экзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом передбачають атестацію випускників за циклом професійних дисциплін, що дозволяє оцінити професійний рівень, а також рівень інтелектуального потенціалу випускників.

При прийнятті Державних екзаменів враховуються наступні критерії оцінювання:

- знання навчального матеріалу дисципліни;
- уміння застосовувати теоретичні знання на практиці та вирішення прикладних завдань;
- загальна та професійна мова відповіді.
- рівень фахової підготовленості випускника, вміння поєднувати теоретичні знання із практичними;
- якість доповіді (обґрунтованість, чіткість, стислість), здатність впевнено та правильно відповідати на теоретичні питання і обґрунтовувати практичні дії,
- здібність випускника логічно будувати свою доповідь, аргументовано відстоювати власну точку зору.

Державна комісія перевіряє бланк оцінювання за ключем і зазначає співпадіння (правильні відповіді) і розбіжності (помилкові відповіді), підраховує і зазначає кількість правильних відповідей та проставляє оцінку за тестування. Загальна оцінка з екзаменів складається з оцінки за відповідь на теоретичні питання і виконання практичного (рішення задачі). Таким чином, оцінювання ступеню досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки випускників відбувається відповідно до визначених об'єктивних критеріїв. Загальні критерії оцінювання тестових завдань та результатів розв'язання аналітично-розрахункової задачі наведені у табл. 5.

Таблиця 5 – Загальні критерії підсумкового оцінювання результатів Державних екзаменів

Підсумкова оцінка	Умови оцінювання	Критерії оцінювання:	
		тестових завдань	результатів розв'язання аналітично-розрахункової задачі
1	2	3	4
«відмінно» (за шкалою ECTS – «A»)	випускник глибоко і вичерпно знає предмет, основну (обов'язкову) літературу за програмою дисципліни, повно, чітко і грамотно відповідає на питання в обсязі програми, правильно вирішує практичні питання, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за виконання практичних питань (задачі) оцінка повинна бути не нижче «відмінно»	завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано і оформлено належним чином. Наведено понад 90% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки й пропозиції аргументовані й оформлені належним чином
«дуже добре» (за шкалою ECTS – «B»)	випускник твердо знає предмет, основну літературу за програмою дисципліни, впевнено відповідає на питання в обсязі програми, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за деякими показниками є недоліки непринципового характеру, якість відповідей вступника у відношенні точності і чіткості викликає зауваження чи виправлення членів ДЕК у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання завдання оцінка повинна бути не нижче «дуже добре»	завдання виконано повністю, але припущення незначних неточностей у оформленні; або за умови належного оформлення завдання виконаного не менше як на 80%. Наведено понад 84-90% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано повністю, але припущено незначні неточності в розрахунках або оформленні; або за умови належного оформлення, завдання виконано не менше, як на 85%
«добре» (за шкалою ECTS – «C»)	випускник твердо знає предмет, основну літературу за програмою дисципліни, впевнено відповідає на питання в обсязі програми, вміє вільно застосовувати свої теоретичні знання на практиці, при цьому за деякими показниками є недоліки непринципового характеру, якість відповідей вступника у відношенні точності і чіткості викликає зауваження чи виправлення членів ДЕК у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання завдання оцінка повинна бути не нижче «добре»	завдання виконано повністю, але припущення незначних неточностей у оформленні. Наведено понад 76-83% правильних відповідей	Завдання виконано повністю, але припущено незначні неточності в розрахунках; або за умови належного оформлення, завдання виконано не менше як на 80%

1	2	3	4
«задовільно» (за шкалою ECTS – «D»)	випускник виявив знання лише основного матеріалу, але на засвоєє деталей заданого питання, невпевнено вміє використовувати отримані знання для пояснення поставлених питань, а при рішенні практичних задач допускає помилки не принципового характеру, для одержання правильних відповідей потрібна була допомога членів підкомісії у вигляді виправлень і навідних запитань, при цьому за виконання практичних питань(задачі) оцінка повинна бути не нижче «задовільно»	завдання виконаного не менше як на 70% за умови належного оформлення; або не менше як на 80% за умови припущення незначних помилок у оформленні. Наведено понад 68-75% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано не менш як на 70% за умови належного оформлення; або не менш як на 80% за умови припущення незначних помилок у розрахунках
«достатньо» (за шкалою ECTS – «E»)		Наведено 60-68% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано не менш як на 65% за умови належного оформлення; або не менш як на 75% за умови припущення незначних помилок у розрахунках або оформленні
«незадовільно» (за шкалою ECTS – «FX»)	випускник має поверхневе уявлення із заданих питань, з труднощами застосовує на практиці отримані знання, а при вирішенні практичних питань показав незнання їхнього рішення, і оцінений «незадовільно»	Наведено менше 55% правильних відповідей з тестових завдань	Завдання (вправу) виконано або виконане менш як на 50%, припущені принципові помилки в розрахунках і оформленні

Таким чином, результати оцінювання Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом полягають у наступному:

1. Оцінка «відмінно» – виставляється за наступних умов:

- творчий підхід до засвоювання матеріалу, повнота і правильність виконання завдання;
- вміння застосовувати різні принципи і методи в конкретних ситуаціях;
- глибокий аналіз фактів та подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень;
- чітке, послідовне викладання відповіді на папері;
- вміння пов'язати теорію і практику.

2. Оцінка «добре» – виставляється за наступних умов:

- мають місце деякі неprincipові помилки несуттєвого характеру у викладанні відповідей при повних знаннях програмного матеріалу;
- переважання логічних підходів перед творчими у відповідях на питання;
- не завжди правильне прогнозування подій від прийнятих рішень;
- вміння пов'язати теорію з практикою.

3. Оцінка «задовільно» – виставляється за наступних умов:

- репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу;
- недостатня повнота викладання матеріалу, але при обов'язковому виконанні (можливо з несуттєвими помилками) тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладанні матеріалу;
- нечітке викладання матеріалу на папері, порушення логічної послідовності при викладанні матеріалу;
- утруднення при практичному втіленні прийнятих рішень.

4. Оцінка «незадовільно» – виставляється за наступних умов:

- відсутність знань по більшій частині матеріалу, погане засвоєння принципових положень дисциплін;

- наявність грубих, принципових помилок при практичному виконанні отриманих завдань;
- невиконання або виконання з великими помилками тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- неграмотне і неправильне викладання відповідей на папері.

Підсумкова оцінка Державних екзаменів складається з середньої оцінки за кожний з етапів (60% за тестове випробування, 40% за розв'язання комплексної ситуаційної задачі). При чому оцінка за практичну частину завдання повинна бути не нижче загальної оцінки, основу якої складає вміння грамотно застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних питань.

Студентам, які не склали Державні екзамени на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом з поважних причин (підтверджених документально), ректором Академії може бути надана можливість здачі екзамену під час підготовки до інших державних екзаменів.

Протоколи засідання Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами Державної екзаменаційної комісії.

4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» ЗА ФАХОМ

Обговорення результатів Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом у відношенні до кожного випускника проводиться на закритому засіданні Державної екзаменаційної комісії. При визначенні підсумкової оцінки члени комісії користуються обчисленням її як середнього арифметичного показника.

Рішення щодо оцінки знань студента приймається Державною екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які приймали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати Державних екзаменів за фахом оголошуються випускникам після оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка виконання завдань студентів, відмічаються високо професійні та ґрунтовні роботи, характеризується рівень теоретичної економічної підготовки студентів.

Після закінчення роботи Державної екзаменаційної комісії з Державних екзаменів за фахом її голова складає звіт.

Підсумки Державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом обговорюються на засіданні Вченої ради Академії, ради факультету «Економіка і підприємництво», кафедри «Економіка будівництва».

Ректорат Харківської національної академії міського господарства, рада факультету «Економіка та підприємництво», кафедра «Економіка будівництва» за підсумками Державних екзаменів розробляють та здійснюють відповідні заходи, спрямовані на подальше удосконалення викладання дисциплін професійного спрямування, підвищення якості професійної підготовки фахівців.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2000.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: ТОВ «Борисфен – М», 1996.
3. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения: Уч. пособие. – М.: Дело и Сервис, 1999.
4. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005.
5. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2006.
6. Смирнов Э.А. Разработка управленческих решений: Учеб. для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
7. Світлична Т.І. Теоретичні основи курсу «Економічний ризик та методи його вимірювання». Друге видання, доповнене і перероблене: Навч. посібник. – Х.: ХДАМГ, 2004.
8. Абчук В.А. Предпринимательство и риск. – Л.: ЛФ ВИПК РП, 1991.
9. Глуценко В.В. Управление рисками. Страхование. – Железнодорожный: Крылья, 1999.
10. Дубров А.М., Лагаша Б.А., Хрусталеv Е.Ю. Моделирование рисковvх ситуаций в экономике и бизнесе: Уч. пособие / Под ред. Б.А. Лагоши. – М.: Финансы и статистика, 1999.
11. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. – К.:ЦУЛ, 2003.

«Стратегія підприємства»

1. Ансофф И. Стратегическое управление. – М.: Экономика, 1989.
2. Аркадьева В. Приоритетные направления стратегии промышленного предприятия // Бизнес-информ, 1998, № 3.
3. Армстронг Майкл. Основы менеджмента. Как стать лучшим руководителем. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998.
4. Белорус О. и др. Менеджмент предприятия в условиях стратегических неожиданностей // Экономика Украины, 1992, № 2.
5. Боди Дэвид, Пэйтон Роберт. Основы менеджмента: пер. с англ. / Под ред. Ю. Н. Каптуревского. – СПб.: Издательство «Питер», 1999. – 816 с.
6. Брэддик У. Менеджмент в организации. – М.: ИНФРА-М, 1997.
7. Василенко В.А., Мельник И.Е. Стратегии и инновации в системе менеджмента. – М.: МГИУ, 2000.
8. Власько Д.А., Быков А.А., Дражек В. Стратегическое управление. – Минск: Тэхнологія: Издательство БГДУ, 1997. – 467 с.
9. Виханский О.С. Стратегия управления: Учебник. – М.: Изд. ЮНИТИ, 1997.
10. Герчикова И.М. Менеджмент. – М.: Банки и биржи, 1994.
11. Градов А.П. Экономическая стратегия фирмы. – СПб., 1995.
12. Григорьев А.В. Стратегический маркетинг. – М.: Прогресс, 1991.
13. Друкер Питер. Управление, нацеленное на результат. – М., 1992.
14. Друкер Питер. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы: Перевод с англ. – М.: Book Chamber International, 1992.
15. Ефремов В.С. Стратегия бизнеса. Концепция и метод планирования. – М.: Финпресс, 1998.
16. Захарченко В. Стратегия предприятия в переходной экономике // Бизнес-информ, 1998, № 13-15.
17. Идрисов А.Б., Картышев С.В., Постников А.В. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций. – 2-е изд. – М.: Филинь, 1996.
18. Инновационный менеджмент: Пособие / Под ред. Завлина П.Н. – М., 1998.
19. Карлофф Б. Деловая стратегия. – М., 1993.

20. Клиланд Д. Стратегическое планирование и хозяйственная политика. – М.: Прогресс, 1982.
21. Казанцев А.К., Подлесных В.И., Серова Л.С. Практический менеджмент: В деловых играх, хозяйственных ситуациях, задачах и тестах: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000.
22. Каспин В.И. Стратегический менеджмент: Учебное пособие. – М.: МГИУ, 1998.
23. Кунц Г., О’Доннел. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. – М.: Прогресс, 1981.
24. Менеджмент организации. Учебное пособие / Румянцева З.Н., Соломатин Н.А. и др. – М.: ИНФРА-М, 1995.
25. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 1994.
26. Модуль № 4. «Стратегическое управление» / Под ред. Попова С.А. – М.: ИНФРА-М, 1999.
27. Молодчик А.В. Менеджмент: стратегия, структура, персонал. – М.: Высшая школа, 1997.
28. Никешин С.Н. Внешняя среда экономических систем. – СПб.: Издательство «Два-Три», 1994.
29. Портер Майкл. Международная конкуренция. – М.: Международные отношения, 1993.
30. Пути и альтернативы в стратегии фирмы / Под ред. Крупнова М.В. – М.: Просвещение, 1995.
31. Санталайнен Тимо и др. Управление по результатам: Пер. с финского. – М: Универс, 1993.
32. Стерлин Л.Р., Тулин И.В. Стратегическое планирование в промышленных корпорациях США. – М.: Наука, 1990.
33. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: Учебник для вузов. Пер. с англ. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998.
34. Управление персоналом организации: Учебник / Под ред. А.Я. Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 1998.

35. Фатхудинов Р.А. Производственный менеджмент: Учебник. – М.: Банки и биржи, ЮНИТА, 1997.
36. Хоскинг Л. Курс предпринимательства. – М.: Международные отношения, 1993.
37. Шершньова З.Е., Оборська С.В. Стратегія управління: Навч. посібник. – К., 1998.

«Планування і контроль на підприємстві»

1. Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 392 с.
2. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник / За заг. ред. В.Є. Москалюка. – К.: КНЕУ, 2005. – 384 с.
3. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.: «Каравела», 2003. – 423 с
4. Тянь Р.Б. Планирование деятельности предприятия: Учебн. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 156 с.
5. Швайка Л.А.. Планування діяльності підприємства. Навч. посібник. – Л.: Новий світ-2000, 2003. – 268 с.
6. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы: Учебно-методическое пособие. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 248 с
7. Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 392 с.
8. Бизнес-план: методические материалы. – М.: Финансы и статистика, 1995.
9. Бизнес-планирование / Под редакцией Попова В.М. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 672 с
10. Зінь В.А., Турченко М.О. Планування діяльності підприємства: Підручник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2004. – 320 с.
11. Ильин А.И. Планирование на предприятии: Учеб. пособие в 2 ч. – Мн.: ООО «Новое знание», 2000. – 312 с.
12. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.

13. Тимошенко В.М. Планування діяльності підприємства: Конспект лекцій. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 213 с.
14. Шпаків Н.Н. Як зробити бізнес-план підприємства (практичне керівництво). – К., 1994. – 96 с.
15. Тимошенко В.М. Методичні вказівки до самостійного вивчення та практичних занять з дисципліни «Планування діяльності підприємства» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 0501 «Економіка і підприємництво», спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). – Х.: ХНАМГ, 2010.
16. Тимошенко В.М. Методичні вказівки та завдання для контрольних робіт для студентів заочної форми навчання з дисципліни «Планування діяльності підприємства» (для студентів спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). – Х., ХНАМГ, 2010.

«Економіка і організація інноваційної діяльності»

1. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.
2. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища школа., 2002. – 254 с.
3. Інвестиційний менеджмент / Гриньова В.М., Колода В.О., Лепейко Т.І., Великий Ю.М. / Під заг. редакцією д.е.н., проф. Гриньової В.М. – Х.: ВД «Інжек», 2004. – 368 с.
4. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.П. Семіноженко. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.
5. Державне регулювання інноваційного розвитку України / Гаман М.В. – К., 2005. – 388 с.
6. Економіка та організація інноваційної діяльності / Павленко І.А. – К., 2004. – 204 с.
7. Інноваційна діяльність у сільському господарстві: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Міщенко І.М. – К., 2005. – 20 с.

8. Математичне моделювання інноваційної діяльності підприємства з врахуванням ризику: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Пасловська І.М. – Л., 2004. – 20 с.
9. Міжнародна науково-технічна інтеграція країни в контексті стратегії інноваційного розвитку: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ходикіна В.В. – Донецьк, 2005. – 20 с.
10. Состояние и перспективы законодательного обеспечения инновационной деятельности в Украине: экономико-правовой аспект / Смеричевский С.Ф., Высоцкий Д.Е. – Донецк, 2004. – 124 с.
12. Стратегічне планування в реалізації інновацій на підприємстві: Автореф. дис. канд. екон. наук / Михальчик С.О. – Хмельницький, 2005. – 20 с.
13. Стратегія інноваційного розвитку підприємства: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Гриньов А.В. – Донецьк, 2004. – 36 с.
14. Аналіз і оцінка інвестиційних проектів / Єрмошенко М.М., Плужніков І.О. – К., 2004. – 156 с.
15. Державне регулювання інноваціями: Україна та зарубіжний досвід / Гаман М.В. – К., 2004. – 312 с.
16. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології / Хрущ Н.А. – Хмельницький, 2004. – 309 с.
17. Інвестиційна діяльність в машинобудівельному комплексі центрального економічного регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Дульська І.В. – К., 2004. – 20 с.
18. Інвестиційне забезпечення розвитку будівельного комплексу регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Сидорченко Т.Ф. – Л., 2005. – 20 с.
19. Інвестування / Пересада А.А. – К., 2004. – 250 с.
20. Маркетинг у залученні іноземних інвестицій: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Грамотнєв В.Є. – К., 2004. – 20 с.
21. Методологічне та методичне забезпечення формування стратегій інвестиційної діяльності промислових підприємств: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Ястремська О.М. – Х., 2004. – 36 с.

22. Організаційно-економічний механізм активізації інвестиційної діяльності підприємств чорної металургії: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Кабанець О.В. – Донецьк, 2004. – 20 с.
23. Організація і управління інвестиційною діяльністю підприємств харчової промисловості: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Плетень Ю.І. – Донецьк, 2005. – 20 с.
24. Оцінка і підвищення інвестиційної привабливості підприємств: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Мешков А.В. – Донецьк, 2004. – 20 с.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px; text-align: center;">%</div>	Оцінка з тестів	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>	Оцінка задачі	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 20px;"></div>
--------------------------	--	--------------------	---	------------------	---	----------------------	---

Роботу перевірили: Голова комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Стратегія підприємства»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<input type="text"/> %	Оцінка з тестів	<input type="text"/>	Оцінка задачі	<input type="text"/>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<input type="text"/>
--------------------------	------------------------	--------------------	----------------------	------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Роботу перевірили: Голова комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

ДЕРЖАВНИЙ БАКАЛАВРСЬКИЙ ІСПИТ

Спеціальність Економіка будівельного підприємства Триместр 12, 2010/2011 навч. рік

Навчальний предмет «Планування і контроль на підприємстві»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Основні складові технології планування.
2. Завдання, зміст і мета складання фінансового плану.
3. Значення взаємозв'язку функцій планування і контролю в процесі управління діяльністю підприємства.
4. Задача.

Затверджено на засіданні кафедри Економіка будівництва

Протокол № 11 від 24 травня 2011 р.

Голова ДЕК, проф.

Торкатюк В.І.

Секретар ДЕК

Токар Л.А.

Заступник декана

Соколов Д.В.

Доцент

Чеканова Л.Г.

Ст. викладач

Тимошенко В.М.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ БІЛЕТУ № _____
Державного екзамену на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом
з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»
студента 4 курсу факультету Економіки і підприємництва
групи «Економіка будівництва» № _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей, а також кожен з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки. На виконання всіх завдань Вам дається 3 академічні години (180 хв. без перерви).

Будь ласка, контролюйте час! Увага: виправлення номерів відповідей припустиме тільки у чернетці! Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

1-й етап. Ознайомтесь з тестовими завданнями.

2-й етап. Дайте відповідь на тестові запитання (поряд з номером запитання позначте номер правильної відповіді – вона тільки одна!):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

«_____» _____ 2011 року

(підпис студента)

Бали у рамкахках виставляють тільки перевіряючи!

Підсумок з тестування	<input type="text"/> %	Оцінка з тестів	<input type="text"/>	Оцінка задачі	<input type="text"/>	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	<input type="text"/>
-----------------------	------------------------	-----------------	----------------------	---------------	----------------------	-------------------	----------------------

Роботу перевірили: Голова комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)
 Член комісії _____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма державних екзаменів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за фахом (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»).

Укладач: **Соболева** Ганна Григорівна

Комп'ютерний набір *Г. Г. Соболева*

Комп'ютерне верстання *Г. О. Павлова*

План 2011, поз. 669М

Підп. до друку 23.05.2011 р.

Формат 60х84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,7

Тираж 50 прим.

Зам. № ____

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.